

На основу члана 10. Статута Савеза самосталних синдиката Србије, XIV Конгрес, 27.маја 2010. године, усвојио је

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ САВЕЗА САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ ИЗМЕЂУ 13. И 14. КОНГРЕСА

УВОД

Савез самосталних синдиката Србије је, у периоду између 13. и 14. конгреса, деловао у веома сложеним условима, који су карактерисали неповољан привредни и социјални амбијент и политичка нестабилност.

Период су обележили лоша приватизација и губитак радних места у приватизованим предузећима, висока стопа незапослености, пад производње и животног стандарда, непоштовање и кршење права радника, низак ниво социјалног дијалога и колективног преговарања.

Све то је довело до великог броја протеста и штрајкова широм Србије, а на додатно незадовољство запослених утицао је и изостанак стратегије привредног развоја земље у условима светске економске кризе, као и предуго трајање транзиције, чести парламентарни избори и формирање нових влада, бројне афере, корупција и привредни криминал.

Осим неповољног друштвеног амбијента, на рад СССС и синдиката утицале су и слабости у организовању и функционисању Савеза. Превелики број органа ССС на територији и велики број синдиката на нивоу Републике, као и недовољна кадровска оспособљеност и финансијска нестабилност, условили су начин деловања и спровођења улоге и задатака синдиката на заштити интереса и права чланова синдиката и запослених.

Активности Савеза самосталних синдиката Србије биле су засноване на статутарним, програмским и другим документима 13. Конгреса, годишњим плановима рада, закључцима и одлукама Већа и Председништва, на иницијативама и захтевима самосталних синдиката, органа ССС на територији, али и одлукама које су произилазиле из актуелних проблема друштвеног живота и привредних кретања у Србији.

У периоду између два конгреса, СССС је, као највећа синдикална централа у Србији, доследним залагањем и ангажовањем на заштити основних права из света рада, а користећи сва средства синдикалне борбе, успео да се наметне као озбиљан и незаобилазан социјални партнер, чији су ставови и захтеви уважавани кроз учешће у социјалном дијалогу, колективном преговарању и доношењу најзначајнијих закона и одлука од интереса за запослене и синдикат. У том периоду СССС је доказао репрезентативност и отпочео унутрашњу организациону реформу која би требало да допринесе да синдикат постане модерна и ефикасна организација, која ће што успешније штитити своје чланове и запослене.

И у међународном синдикалном покрету су препознате наше реформске активности и посвећеност европским вредностима, што је резултирало да СССС постане члан Европске конфедерације синдиката (ЕКС) у статусу посматрача.

У Савезу самосталних синдиката Србије данас је организовано 28 самосталних синдиката грана и делатности са укупно 505.111 чланова. За чланове самосталних синдиката формирано је 3.792 синдикалне организације код послодаваца. За заступање интереса запослених и заштиту њихових права Савези самосталних синдиката организовани су на целој територији Србије - на нивоу Војводине и Косова и Метохије, града Београда, 22 града и у 26 општина, док су у 118 општинских средина са мањим бројем чланова самосталних синдиката формирана повереништва Савеза самосталних синдиката.

I

УТИЦАЈ ЕКОНОМСКЕ СИТУАЦИЈЕ НА МАТЕРИЈАЛНИ И СОЦИЈАЛНИ ПОЛОЖАЈ ЗАПОСЛЕНИХ

Србија је у економској кризи већ дужи низ година. Наиме, економска криза у нашој земљи постојала је и пре настанка глобалне финансијске, а касније и глобалне економске кризе. Ни Србија није била поштеђена последица светске економске кризе, које су сваким даном биле све видљивије.

Акумулирани економски проблеми из претходних година, настали у доброј мери као резултат неодговарајуће економске политике, а увећани негативним ефектима светске економске кризе и неуспешним процесом приватизације, неповољно се одражавају на материјални и социјални положај запослених.

Светска економска криза затекла је привреду Србије у стању које, између осталог, карактерише: 1) пад индустријске производње; 2) пад бруто домаћег производа; 3) висока стопа незапослености; 4) висока стопа инфлације; 5) дефицит у рачуну текућих плаћања, који првенствено потиче из дефицита у спољној трговини; 6) високо учешће јавне потрошње у БДП; 7) високо учешће сиве економије; 8) велика неликвидност привредних субјеката; 9) велики износ спољног дуга; 10) тешкоће у одржавању курса динара; 11) незавршена приватизација праћена бројним слабостима; 12) висок ниво корупције; 13) висок проценат сиромашног становништва; 14) постојање финансијске недисциплине, која се огледа у масовном избегавању пореза и доприноса.

Утицај светске економске кризе на привреду Србије првенствено се испољава у виду: 1) смањења прилива кредитних средстава и страних директних инвестиција; 2) смањења тражње за домаћом робом у иностранству и отежаног пласмана наших производа ван граница Србије; 3) пада домаће тражње услед уздржавања домаћег становништва од већих расхода; 4) пада цена многих извозних производа (на пример производа од метала); 5) општег повећања неизвесности и нестабилности у пословању; 6) смањења кредитне активности банака и 7) уздржавање реалног сектора од задуживања.

Влада Србије, у току 2009. године донела је више „пакета мера” за ублажавање последица економске кризе, од којих је последњи (пакет мера), донет у августу исте године, „социјални” пакет мера (План социјалне сигурности), који је формулисан у осам тачака, и то: 1) Уплата доприноса за пензијско и здравствено осигурање запослених; 2) Једнократна новчана помоћ социјално најугроженијим запосленима; 3) Репрограм неизмирених обавеза за електричну енергију за социјално најугроженије запослене; 4) Спречавање злоупотреба у поступку приватизације; 5) Конверзија потраживања државе и запослених у капитал

предузећа; 6) Потписивање споразума о социјалном партнерству; 7) Обезбеђивање јавних скупова и 8) Формирање оперативне радне групе за спровођење мера.

Мере које је Влада Србије донела за ублажавање последица светске економске кризе показују да она нема дугорочну стратегију и визију за превладавање кризе. Донете мере су краткотрајног карактера, изнуђене су и више представљају „гашење пожара”, него осмишљен дугорочни приступ за излазак из кризе.

Савез самосталних синдиката Србије редовно је пратио социјална и економска кретања, као и привредне активности, положај запослених и њихова примања, заузимао ставове и упућивао захтеве према влади и надлежним органима у циљу превазилажења постојећег стања. Посебно су разматрана и анализирана поједина актуелна питања која се односе на економски положај и стандард запослених у условима светске економске кризе. У стручној служби СССС редовно се припремао билтен «Актуелности», који садржи информације о основним макроекономским показатељима и тематске анализе појединих питања.

1. *Тржиште рада.* - На основу пописа из 2002. године, становништво Србије (без Косова и Метохије), чини 7.498.001 становник. Демографски профил указује на старење становништва, што заједно са смањењем радне снаге има негативан утицај на економски развој.

Главни проблеми тржишта рада у Србији су: недовољан прилив директних инвестиција који би омогућио отварање потребног броја радних места, слабија тражња за радном снагом у односу на понуду, високо учешће дугорочне незапослености, велики прилив вишка радне снаге из привредних друштава која се реструктурирају и приватизују, знатне разлике између регионалних тржишта рада, велики број ангажованих у сивој економији, ниска мобилност радне снаге, велики број теже запошљивих група (млади, жене, особе са инвалидитетом, Роми, избегла и расељени и др.).

Резултати у протеклом четворогодишњем периоду нису задовољавајући, како због недостатка средстава за спровођење активне политике запошљавања, тако и због недовољно развијеног пословног окружења и стварања услова за отварање нових радних места кроз прилив страних директних инвестиција.

Стратешки документи Владе Србије, донети у циљу побољшања економског развоја, стања у области запошљавања и безбедности и заштити здравља на раду, а у чијој изради су учествовали и представници Савеза самосталних синдиката Србије, су: Национална стратегија запошљавања 2005-2010.; Национални акциони план запошљавања за период 2006- 2008.; Национална стратегија за безбедност и здравље на раду (2009-2012) и Акциони план за спровођење те стратегије; Стратегија за смањење сиромаштва у Републици Србији; Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у Србији 2003-2008; Стратегија подстицаја страних улагања и др.

Незапосленост је један од кључних дугорочних проблема економске политике. У Србији, према подацима Националне службе за запошљавање, у децембру 2009. године регистровано је 730.372 незапослених. У децембру 2006. године било је регистровано 916.257 незапослених. Велика разлика у подацима резултат је поштовања правне регулативе која се односи на незапослене, као и честих промена статистичког обухвата, што отежава праћење незапослености у Србији. Стопа званично регистроване незапослености у Републици једна је од највећих у Европи и у периоду од 2006. године до данас је била приближно иста - око 25,4%.

Запослени. Према саопштењу Републичког завода за статистику, просечан број запослених у децембру 2009. године је био 1.857.716 особа, од којих је 1.373.101 запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама, док је 484.615 запослених било у категорији приватних предузетника и запослених код њих. Просечан број запослених у децембру 2007. године је био 1.991.225, од тога 1.418.234 у предузећима, установама, задругама и организацијама и 572.991 приватних предузетника, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих.

У децембру 2009. године, у односу на децембар 2007. године, број запослених је мањи за 133.509, а у односу на децембар 2008. године за 132.626 запослених.

2. Сива економија. - Процењује се да је у сивој зони најмање пола милиона грађана Србије и да је буџет Србије годишње на губитку између 3,5 и 4,2 милијарде евра. Рад у сивој економији везује се са ниским зарадама, сиромаштвом и угроженошћу. Према Студији о животном стандарду становништва Србије 2002-2007, од укупног броја запослених који су испод границе сиромаштва, више од 72% их је радило у сивој економији. Подаци Анкете о животном стандарду говоре да је запосленост у сивој економији износила 35% од укупне запослености у 2007. години. Стопа рада на црно код младих повећала се са 41% у 2002. години на 50% у 2007. години, углавном због недостатка послова у формалној економији.

Према проценама Савета Европе, у Србији се око 35% прихода остварује од рада на црно, што указује на неопходност предузимања одређених мера како би се смањио рад на црно.

Препознавши проблеме радника заступљених у сивој економији, као и штету коју целокупна привреда трпи од нелегалног кретања робе и капитала, Савез самосталних синдиката Србије се укључио у активности превођења нелегалних привредних токова у легалне. Заједно са инспекцијом рада спровођена је контрола уговора о раду у већем броју градова Србије (Београд, Ниш, Крагујевац, Панчево, Смедерево, итд.). Уочено је да плату "на руке" најчешће примају грађевинци, текстилни радници, трговци, конобари и други. Контроле су нарочито интензивирани током 2008. и 2009. године, те је на пример, само у 2009. години, од затечених 5.072 радника без потписаних уговора, њих 3.649 уведено у легалне токове, односно натерани су послодавци да их пријаве.

3. Цене на мало су у периоду 2006. година до краја 2009. имале укупан раст од 38,4 одсто. У 2006. години раст је износио 6,6%, у 2007. години 10,1%, у 2008. години 6,8 % а 2009. године износио је 10,4 процента.

Савез самосталних синдиката Србије је најоштрије протествовао због раста цена, у првом реду раста цена хране, енергената, комуналних и других услуга, имајући у виду негативан утицај раста цена на стандард становништва, а у првом реду на стандард сиромашнијих категорија становништва.

4. Потрошачке цене прате се од 2007. године и представљају основ за мерење инфлације. У 2009. години раст потрошачких цена износио је 6,6%. Близу две трећине укупног раста цена последица је пораста регулисаних цена. Високом расту ових цена највише је допринео раст цена деривата нафте. У протеклом периоду знатно су повећане цене саобраћајних услуга, лекова, комунално-стамбених услуга. Утицај на остварени раст цена имало је и кретање курса динара.

5. Потрошачка корпа у октобру 2009. године износила је 36.014,47 динара, а минималне потрошачке корпе 22.782,80 динара. За покриће просечне потрошачке корпе била је потребна 1,13 просечна нето зарада, а за куповину минималне потрошачке корпе 72% просечне нето зараде. У односу на 2006. годину вредност просечне потрошачке корпе у октобру 2009. године порасла је за 37,4%, а минималне за 40%.

Савез самосталних синдиката Србије у периоду од 2007. до 2010. године израђивао је тзв. синдикалну потрошачку корпу, која је у већој мери била примеренија реалним потребама становништва од званичне минималне и просечне потрошачке корпе.

6. Зараде. - Просечна месечна (нето) зарада по запосленом у Републици, у октобру 2009. године је износила 31.734 динара, док је у 2006. години износила 28.267 динара, што значи да су просечне зараде у целом посматраном периоду порасле за свега 12,3%. Посматрано по делатностима, у октобру 2009. године, највеће зараде забележене су у: финансијском посредовању, вађењу сирове нафте и гаса, производњи дуванских производа, делатностима организација на бази учлањења, и ваздушном саобраћају, а најниже у производњи радио, ТВ и комуникационе опреме, у производњи одевних предмета и крзна, преради и производњи од дрвета и плуте, и производњи текстилних производа. Посматрано по градовима, натпросечна зарада регистрована је у Београду, Новом Саду, Панчеву и Смедереву, а испод просека

Републике забележена је у Зрењанину, Ужицу, Крагујевцу, Суботици, Нишу, С. Митровици, Шапцу, Краљеву, Ваљеву, Зајечару и Лесковцу. Крајем 2009. и почетком 2010. године просечна зарада у Србији била је најнижа у региону западног Балкана.

7. Минимална зарада. - Нето минимална зарада по радном часу за период јануар-децембар 2009. године је била утврђена у износу од 87,00 динара, што је просечно месечно износило 15.138,00 динара. Поређења ради, минимална зарада за период јануар-јун 2007. године је била утврђена у износу од 55,00 динара, што је просечно месечно износило 9.680 динара.

Предлози Савеза самосталних синдиката Србије за утврђивање висине минималне зараде, у оквиру преговора на седницама Социјално економског савета Републике Србије, били су реални и већи од званично прихваћених.

Табела: Утврђена висина минималне зараде у периоду од 2006. до 2009. године

Ред. Бр.	Договорена минимална зарада			
	Период	По рад. часу	За месец	Ланчани индекс
0	1	2	3	4
1	јан-јун 2006	46,00	8.004	112,20
2	јул-дец 2006	49,00	8.526	106,52
3	јан-јун 2007	55,00	9.570	112,24
4	јул-дец 2007	63,50	11.049	115,45
5	јан-јун 2008	70,00	12.180	110,24
6	јул-дец 2008	78,00	13.572	111,43
7	јан-јун 2009	87,00	15.138	111,54
8	јул-дец 2009	87,00	15.138	100,00

8. Систем пензијског и инвалидског осигурања. - У настојањима да се смањи јавна потрошња у Републици Србији, која износи близу 44% бруто друштвеног производа (БДП), одржи макроекономска стабилност и смањи буџетски дефицит, кључна места припадају реформи јавног сектора и реформи пензијског система.

Пензијски систем Србије, који је у великој мери урушен 90-тих година прошлог века, упркос покушајима његовог реформисања 2001., 2003. и 2005. године, на кратак и на средњи рок, налази се у тешкој финансијској ситуацији. Тим системом нису задовољни како они који га финансирају, тј. запослени, пошто је за њих врло скуп, тако ни они који га користе, тј. пензионери, пошто им не доноси довољно. Основна слабост овог система јесте у његовом дефициту, односно мањку прихода у односу на расходе.

Укупни расходи државног пензијског система, односно Фонда пензијског и инвалидског осигурања, последњих година износе око 14% (БДП), а око 40% укупних прихода обезбеђује се из републичког буџета. Висок дефицит пензијског фонда (претходних година кретао се од 5-7% БДП) представља значајно оптерећење за укупну националну економију.

На пензијски систем у Србији посебно негативан утицај имају:

а) **Избегавање плаћања доприноса за пензијско осигурање.** Према подацима Министарства финансија-Пореске управе, стање укупног дуга по основу доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених, на дан 31. март 2009. године, износило је 58.953447.705 динара, од чега се 38.309.529.641 динар односило на главни дуг, а 20.643.918.064 динара на камату.

б) **Плаћање доприноса на најнижу основицу, а не на реална примања.**

в) **Неповољан однос броја запослених и броја пензионера.** На једног пензионера долази просечно 1,6 запослених, а 1,4 у осигурању запослених. Тај однос се може поправити повећањем запослености и смањењем сиве економије.

г) **Смањење броја запослених и повећање броја пензионерских година.** Србија се од 1991. године налази у процесу деиндустријализације. Након 2001. године, са изузетком

прехрамбене индустрије, уништене су машинска индустрија, електро индустрија, хемијска индустрија, индустрија пољопривредне механизације, текстилна индустрија... У априлу 2009. године у односу на децембар 2001. године, број запослених био је мањи за 463.000.

д) **Неповољна дугорочна демографска кретања**, односно све веће старење становништва. Учешће млађих генерација у укупном становништву је ниско и има тенденцију опадања, а учешће старих је високо и има тенденцију раста. Србија, са 16,8% становништва старијег од 65 година, убраја се међу пет најстаријих земаља у свету.

ђ) **Постојање високог удела неформалне „сиве” економије** у укупној економији. Процењује се да у Србији више од 500.000 људи ради „на црно”.

е) **Релаксирани услови пензионисања** у дужем временском периоду (неселективни превремени одлазак у пензију и неселективни бенефицирани радни стаж):

- удео инвалидских пензионера је висок (23%);
- удео пензионера старијих од 65 година, међу старосним пензионерима у осигурању запослених, износи свега 62,3%;
- у осигурању запослених мање од 20 % пензионера је са „пуним” радним стажом;
- приближно 20% пензионера у осигурању запослених је са бенефицираним радним стажом.

ж) **Преливање, односно инвестирање текућих вишкова прихода** у односу на расходе, 70-тих и 80-тих година у **друге области**, за изградњу разних објеката, уместо да је тим вишковима попуњаван пензијски фонд (средствима пензијског фонда грађени су: здравствени објекти, рехабилитациони центри, водни објекти, предузећа, рудници и други објекти).

з) **Расходи за нето пензије** у 2008. години износили су 11,9 БДП-а (333,1 милијарду динара), а укупни расходи Фонда ПИО чинили су 14,3% БДП-а (у које осим издатака за пензије спадају и издаци за накнаде за негу и помоћ другог лица, телесно оштећење и погребне трошкове, административни трошкови функционисања Фонда и издаци за здравствене доприносе пензионера). Ови расходи, према подацима за 2006. годину, међу највишим су у поређењу са земљама у транзицији које су ушле у ЕУ, незнатно су нижи од просека за ЕУ, а међу најнижим су у поређењу са ЕУ-15 земаља.

и) **Висок дефицит Фонда ПИО**. Скоро 40% потребних средстава за исплату пензија обезбеђује се трансфером из републичког буџета. Учешће дефицита за покриће редовних расхода у БДП у 2007. години износило је 3,8%, а у 2008. години 4,4%.

ј) **Ниска висина пензија у односу на зараде**. У осигурању запослених, 2008. године, пензије су износиле 59,2% просечне зараде. Више од 60% пензионера прима пензију која је нижа од просечне пензије.

к) **Пензионери спадају међу најугроженије групе становништва** у Републици. Стопа сиромаштва пензионера нижа је од просека за укупну популацију (према Анкети о животном стандарду у 2007. години стопа сиромаштва пензионера износила је 5,3% а укупне популације 6,6 %).

л) **Проблеми у економском развоју државе**. Упркос високим стопама раста БДП у периоду од 2001. до 2008. године (од 4,5% до 7,1%), БДП у 2007. години не достиже ни 60% оног из 1989. године.

љ) **Проблеми у пензијском осигурању пољопривредника**. У 2008. години просечна старосна пензија пољопривредника (7.446 динара), у односу на просечну старосну пензију категорије запослених (22.634 динара), била је нижа за 67,1%.

м) **Хипотетичка нето стопа замене**, која представља однос између прве пензије и последње зараде, за мушкарца са 40 година стажа и зарадама на нивоу просека, у 2008. години износила је приближно 73% и била је нешто нижа него у ЕУ-15, међутим на дуги рок она се смањује на неприхватљиво низак ниво и, примера ради, у 2020. години износила би свега 43%.

9. Макроекономска кретања. - Привредни раст је у 2006. години претежно био резултат раста тражње, односно на раст су позитивно деловале директне инвестиције, структурне реформе, али и тражња јавног сектора. Побољшана је ефикасност пословања одређених

сегмената привреде, првенствено телекомуникација, трговине на велико и мало и финансијског сектора. Међугодишња стопа раста бруто друштвеног производа износила је 5,2% - 2006. године и 6,9% - 2007. године.

Остварен је значајан нето прилив страних директних инвестиција, пораст девизних резерви које су крајем 2007. године достигле 10,9 млрд евра и повећање девизне штедње становништва која је крајем 2007. године износила 4,9 млрд евра.

Индустријска производња. Од 2006. године до краја трећег квартала 2008. године просечан годишњи раст индустријске производње у Републици је износио 3,8%. (ланчано 4,7%; 3,7% и 3,09%).

Најзначајнији секторски допринос дале су телекомуникације, трговине на велико и мало и финансијски сектор. Индустријска производња, саобраћај и грађевинарство су забележили нешто мањи, али и даље значајан раст у том периоду.

Са настанком рецесије у четвртм кварталу 2008. године, укупан индекс привредног раста се свео на 1,1% (због кварталног пада привредне производње од 3,7%).

У периоду јануар - новембар 2009. године, у односу на исти период 2008. године, остварен је пад индустријске производње од 13,1%.

Посматрано по секторима, у новембру 2009. године, у односу на исти месец 2008. године забележена су следећа кретања:

- сектор прерађивачка индустрија - пад од 5,4%,
- сектор производња и дистрибуција електричне енергије, гаса и воде - пад од 4,2%, и
- сектор вађење руда и камена - раст од 9,4%.

Пад производње је забележен у 21 области, које чине 79% укупне индустријске производње, а раст само у осам области на које се односи 21% укупне производње. Забележен је и знатан пад производње трајних производа за широку потрошњу (за 25,3%).

На пад производње утицао је и пад производње хемикалија и хемијских производа, прехранбених производа, намештаја, итд.

Економска криза снажно је погодила и грађевинарство, које бележи пад од 19,9% у 2009. години.

Ситуација није повољна ни у металској индустрији, као капиталном делу индустрије. Број запослених у металском сектору се дуги низ година смањивао. У металској индустрији Србије је 2001. године било у радном односу 220.070 запослених, да би у 2008. години тај број био тек 135.016. Највећи пад запослености забележен је у области електронске индустрије у којој је данас упослено свега 3.241 произвођача.

Енергетика - У периоду од 2006. до 2008. године, цене енергената су у просеку порасле од 20 – 30%, а време за изградњу капацитета се, такође, продужило. Изградња нових термоелектрана, гасовода и гасног складишта је тесно повезана и то питање треба посматрати у укупној енергетској будућности Србије.

Услужни сектори и трговина. - Негативни ефекти испољили су се у 2009. години у трговини, где је годишњи промет био мањи за 4,1%, у трговини на мало чак за 11,7%, извоз је опао за 26%, а увоз за 34,7%, превоз путника је смањен за 12,3%, а превоз робе за 22,9%, у туризму је број ноћења смањен за 7,8%, итд.

У спољнотрговинској размени резултати су у 2009. године слабији него у 2008. Извоз робе је смањен за 22,4%, а увоз робе за 30,7%. Већи пад увоза од извоза у протеклим месецима допринео је смањењу спољнотрговинског дефицита за 2,6 млрд евра (-38,4%). То је за последицу имало смањење робног дефицита и повећање покривености увоза робе извозом робе са 48,1% у 2008. години на 53,9% у овој години.

Инвестиције имају кључну улогу у расту економије. У Србији је дошло до значајног побољшања пословног амбијента, што је резултирало растом инвестиција (у основна средства) и двоструким повећањем учешћа у БДП са 10,7% у 2001, на 23,0% у 2008. години. И поред тога, Србија заостаје за земљама из окружења. Бугарска, Румунија и Хрватска имају учешће инвестиција у БДП око 30%. Због смањења дотока иностраног капитала у 2009, дошло је до пада учешћа инвестиција у БДП (18,2%).

Монетарна политика - НБС је у периоду 2006-2009. године спроводила рестриктивну монетарну политику, са циљем да обузда инфлаторне притиске генерисане растом кредита и потрошње.

Укупна инфлација је 2006. године забележила најнижи годишњи ниво од 6,6%, да би у 2007. години била 10,1%. Курс динара према еврџ, у периоду 2006-2008. године, кретао се у распону од 78,00 до 89,00 динара за еврџ, с тим да је у току 2009. године однос био између 93,00 и 95,00 динара за еврџ, а почетком 2010. еврџ је прешао психолошку границу од 100 динара.

Висока изложеност валутном и каматном ризику погоршава финансијску ситуацију привреде и становништва у 2009. години. Да би се на тржишту вратило поверење било је потребно ангажовати знатна буџетска средства. Интервенисало се гарантовањем депозита код банака.

Однос јавног дуга према БДП износио је у 2006. години 37,2%, а у 2007. години 30,2% БДП. У платном билансу 2008. године забележено је повећање дефицита текућег рачуна. Висок ниво дефицита текућег рачуна чини привреду Србије рањивом на значајнији пад прилива страног капитала. У периоду јануар – октобар 2009. године, сектор државе остварио је дефицит у износу од 85,4 млрд динара.

Спољни дуг Србије на дан 31. март 2006. године износио је 13,3 милијарде евра, а крајем новембра 2009. године 33,3 милијарде евра.

10. Неликвидност, стечај, ликвидација - Према подацима Агенције за приватизацију, у току су стечајеви у 466 предузећа. Код тих предузећа није извршена промена власништва. Процена је да је у Србији због стечаја, реструктурирања, ликвидације и приватизације 400.000 људи остало без посла. Због неликвидности блокирани су рачуни 60.000 предузећа.

11. Сиромаштво. - Полазећи од сиромаштва као вишедимензионалног феномена, који поред недовољних прихода за задовољење основних животних потреба подразумева и немогућност остваривања људских права, као што су право на запошљавање, одговарајући стамбени услови, неадекватан приступ социјалној заштити, здравственим, образовним и комуналним услугама утврђена је Стратегија за смањење сиромаштва као вишесекторски документ програмског карактера који је формулисала Влада Србије уз учешће представника шире друштвене структуре и институција. Савез самосталних синдиката Србије се активно укључио и у процес израде и спровођења Стратегије.

Основни циљ спровођења Стратегије за смањење сиромаштва био је да се апсолутно сиромаштво у Србији преполови до 2010. године. По подацима Анкете о животном стандарду из 2002. године, 14% односно око милион људи у Србији било је сиромашно. Подаци Анкете о животном стандарду из 2007. године говоре да је сиромаштво у том периоду смањено на 6,6%. Међутим, подаци Анкете о потрошњи домаћинства за 2008. годину показују да је испод апсолутне линије сиромаштва у 2008. години живело 7,9% становника, односно да се ситуација погоршала у односу на претходну годину. Сиромашна су била сва домаћинства у којима је потрошња била испод 7.937 динара по потрошачкој јединици. Линија сиромаштва за трочлану породицу је у 2008. години износила 18.652 динара на месечном нивоу и она показује да је у Србији било сиромашно 13,2% становништва.

Сиромаштво је највише изражено у југоисточној Србији. По истраживањима на терену, око 600.000 деце у Србији живи у сиромаштву, јер њихове породице дневно троше мање од 2,5 долара по члану домаћинства.

Категорије становништва највише погођене сиромаштвом су радници у индустрији који имају натпросечан индекс сиромаштва, домаћинства са три и више издржаваних чланова, вишечлана домаћинства са децом, најмлађе старосне категорије, односно деца до 18 година, становништво које потиче из домаћинстава чији је домаћин индустријски радник, домаћинства чији је домаћин незапослено лице, рурално становништво итд.

Посматрано по регионима сиромашно је: 23.5% становника југоисточне Србије; 13.2% становника западне Србије; 11.4% становника источне Србије; 9.7% становника Шумадије; 7.9% становника Војводине и 4.2% становника Београда.

Према саопштењу Републичког завода за статистику, у марту 2006. године, од укупно 1.210.786 особа која су у радном односу и статистички обрађена, 135.945 запослених није примило зараду, с тим што је још 41.605 запослених примило зараду мању од гарантоване. Од запослених који нису примили зараду, највећи део ради у прерађивачкој индустрији (68.685), затим следе запослени у грађевинарству (17.188), запослени у трговини (14.428)... тако да и њих убрајамо у угрожене групе.

12. Сарадња Србије са Међународним монетарним фондом и Светском банком. – Крајем 2009. године (од од 26. октобра до 4. новембра), одржани су преговори између Владе Србије и делегације Међународног монетарног фонда (ММФ) поводом друге ревизије Стенд бај аранжмана у износу од 2,9 милијарде евра. Главни циљ аранжмана Србије са ММФ-ом је одржавање макроекономске и финансијске стабилности, тј. смањење буџетског дефицита. Репорме јавног сектора и система пензијског и инвалидског осигурања су неизбежне. Савез самосталних синдиката Србије први пут је учествовао у преговорима са делегацијом ММФ-а, што је доказ уважавања ставова и аргумената наше организације.

Став је СССС да проблем буџетског дефицита, поред осталог, треба решавати мерама, како на расходној, тако и на приходној страни буџета, односно мерама као што су: смањивање јавне потрошње (усклађивање броја запослених у јавном сектору са реалним потребама, смањивање броја владиних агенција, управа, дирекција и др., боља контрола јавних набавки из буџета, спровођење мера штедње), боља наплата и контрола наплате јавних прихода, свођење сиве економије, односно рада на црно у реално прихватљиве оквири и др.

У периоду од 2001. до 2008. године Светска банка финансирао је 32 пројекта у Србији, укупне вредности више од милијарду америчких долара. Финансијска подршка и експертиза Светске банке одиграле су важну улогу у реформи сектора банкарства, просвете, енергетике, јавних финансија и социјалног сектора.

У децембру 2009. године у Канцеларији Светске банке у Београду одржан је састанак представника Савеза самосталних синдиката Србије са директором те канцеларије Сајмоном Грејем, поводом предстојеће реформе система пензијског и инвалидског осигурања,

13. Сарадња Србије са Европском унијом. - Након потврђивања Народне скупштине Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), септембар 2008., Србија је почела да спроводи одредбе Прелазног споразума од јануара 2009. У извештају Европске комисије о напретку Србије у процесу европских интеграција за 2009. годину, истиче се опредељеност Владе Србије да земљу приближи ЕУ, остварујући добре резултате у примени одредаба ССП, али су наведене и области у којима је неопходно интензивирати активности како би Србија била у могућности да се суочи са притиском конкуренције унутар ЕУ. Од изузетног је значаја одлука Европског савета да Прелазни споразум са Србијом стави на снагу у децембру 2009. године, јер је пракса земаља које су биле у транзицији, а потом постале чланице ЕУ, показала да су првобитни ССП представљали ефикасан инструмент структурне реформе њихових трговинских политика.

Са тржиштем Европске уније привреда Србије остварује 55% извоза. Реч је, углавном, о примарним и радно и ресурсно интензивним производима, са којима је Србија успела да се интегрише у тржиште ЕУ. Истовремено, ти производи представљају основни извор структурне неприлагођености српског извоза потребама ЕУ. На велики технолошки јаз и ниску комплементарност између привреда Србије и ЕУ указују ниске вредности индекса интраиндустријске трговине. Посебну пажњу треба посветити технолошко интензивним производима који имају значајно учешће у структури увоза ЕУ.

Производи српских предузећа, углавном, нису конкурентни ни ценом, ни квалитетом, што је основно ограничење ефикаснијег укључивања на међународно тржиште. Конкурентност српских предузећа се, углавном, заснива на извозу кооперантских услуга уз

примену увозних технологија. Због ниских улагања у истраживање и развој изостао је динамичнији развој капацитета сопствене технологије - српска предузећа, углавном, примењују увозну технологију.

Штрајкови и протести

У извештајном периоду, Савез самосталних синдиката Србије, незадовољан материјално-социјалним положајем запослених, стањем социјалног дијалога и општим привредним кретањима у Србији, организовао је више протестних активности и штрајкова.

Током 2007. године, Савез је подржао масовне протесте једног броја самосталних синдиката грана и делатности, као и појединих Савеза самосталних синдиката градова и општина. На тим протестима захтевано је и потенцирано:

- закључивање Општег колективног уговора,
- преговарање и закључивање посебних колективних уговора,
- вођење редовног социјалног дијалога,
- повећање зарада у појединим гранама и делатностима,
- потписивање протокола о зарадама за 2008. годину
- повлачење Уредбе о замрзавању зарада и решења у Закону о буџету за 2008. годину.

На протестима поводом 1. маја 2007. године, уз учешће више од 12.000 чланова, Самостални синдикати грана и делатности исказали су незадовољство тешким материјалним и социјалним положајем запослених.

Незадовољни ниским животним стандардом, великом незапосленостју, растом трошкова живота, ефектима приватизације, непостојањем социјалног дијалога и општим стањем у привреди, Веће Савеза самосталних синдиката Србије је, на седници 22. фебруара 2008. године, донело Одлуку о организовању Првомајског протеста, са следећим захтевима:

- да се предузму мере у циљу унапређења социјалног дијалога,
- да се обезбеди потписивање Општег колективног уговора,
- да се обезбеди веће запошљавање,
- да се смање трошкови живота и инфлација,
- да се обезбеде пристојне плате.

На дан 1. маја 2008. године, на протест се одазвало више од 40.000 чланова самосталних синдиката, а скуп се завршио шетњом учесника протеста у изванредно организованој колони до Народне скупштине и Владе Србије.

Са седнице Већа Савеза самосталној синдиката Србији, која је одржана 19. јуна 2008. године, а на основу истакнутих захтева у организовању протеста, изнетих захтева на самом протесту, новоформираној Влади Србије упућени су следећи захтеви:

1. да се предузму мере у циљу унапређења социјалног дијалога,
2. да се обезбеди проширено дејство ОКУ,
3. да се обезбеди веће запошљавање,
4. да се смање трошкови живота и инфлација,
5. да се обезбеде пристојне плате.
6. да у оквиру процеса приватизације буде посвећена посебна пажња: оживљавању производње, повећања улагања, повећању права запослених, да се редовно исплаћују зараде, уважи мишљење синдиката, и да се средства од продаје предузећа у већој мери усмере у нове инвестиције,
7. да се обезбеди измена и доношење нових прописа везаних за радно-правни и економски положај запослених:

- о пензионо-инвалидском осигурању
  - о раду
  - о безбедности и здрављу на раду
  - о штрајку
  - о запошљавању особа са инвалидитетом
  - о социјалном становању
  - о инспекцији рада
  - о мобингу
  - о порезима, доприносима, пореском поступку и пореској управи,
8. да се ратификује Европска социјална повеља,
9. елиминише корупција и злоупотреба.

Прошлу годину обележила су бројна исказивања незадовољства радника због лоше економске ситуације, погоршавања положаја запослених и пензионера, отпуштања и спорости Владе да заједно са социјалним партнерима тражи оптимална решења, а посебно због замрзавања Општег колективног уговора и кршења Споразума о социјалном дијалогу, чиме је Влада показала нетолерантност и само формалну решеност да развија и јача социјални дијалог.

Исказано незадовољство определило је Веће Савеза самосталних синдиката Србије да на седници одржаној 3. априла 2009. године донесе одлуку о организовању генералног штрајка и протеста запослених за **29. април 2009. године**, а ради реализације следећих **захтева**:

- Предузимање мера које ће обезбедити ублажавање негативних ефеката светске економске кризе и погубне приватизације на материјални и социјални положај запослених, пензионера и грађана,
- Обезбедити очување нивоа запослености и спречити отпуштање запослених
- Да све мере за ублажавање светске економске кризе буду усмерене ка оживљавању производње,
- Зараде и пензије од којих се може пристојно живети,
- Поштовање закључених колективних уговора и ефикасно решавање радних спорова,
- Истински социјални дијалог у коме сваки од социјалних партнера преузима на себе свој део одговорности,
- Да се спречи увођење додатног опорезивања зарада ("солидарни порез") и замрзавања зарада,
- Да терет економске кризе пре свега поднесу најбогатији слојеви друштва, а посебно они који су се обогатили кроз приватизацију
- Да се ефикасније спроведе контрола досадашњих приватизација и раскину купопродајни уговори са купцима који не извршавају своје обавезе.

Уз изванредну организацију, на протесту је учествовало више од 50.000 чланова самосталног синдиката и грађана. Скуп се завршио организовањем протестне шетње око зграде Народне скупштине (направљен је „прстен“ око зграде) и до зграде Владе Србије.

Поред тога, значајан број синдикалних организација прибегавао је организовању протеста и штрајкова као последњој мери са циљем да реши своја основна егзистенцијална питања.

Такође, Савез самосталних синдиката Србије је, упућивањем саопштења преко медија и директно слањем захтева Влади Србије и надлежним министарствима, најоштрије протествовао због масовних најава отпуштања и свакодневног објављивања листа технолошких вишкова широм Србије, али и због спорог и недоследног реаговања Владе и ресорних министарстава, па чак и потпуног изостанка реакција на те појаве. Тим поводом, посебно је истакнут захтев да се провери оправданост исказаних технолошких вишкова и отпуштања, како послодовци не би користили као аргумент светску економску кризу, а последице лошег пословања искључиво поднели запослени.

Велики број поништених приватизација управо указује на чињеницу да у многим предузећима власници нису извршавали своје обавезе према запосленима, обезбеђивали посао, покретали производњу, нвестирали у побољшавање способности предузећа да освоји производни програм и пласира га на тржишту, повећа и продуктивност, економичност и рентабилност.

Основни разлог штрајкова је лоша приватизација и домаћинско пословање, које је резултирало тиме да послодавци запосленима не исплаћују зараде и доприносе за обавезно пензијско, здравствено и осигурање за случај незапослености. То је проузроковало незадовољство и радикално понашања запослених, попут штрајка глађу, самоповређивања, затварања у кругове фабрика, блокада саобраћајница и слично.

Само у току 2009. године у Србији је штрајковано у 115 предузећа која запошљавају око 70.000 радника, односно месечно је у око 30 предузећа било штрајкова.

Полазећи од великог броја протеста и штрајкова и захтева запослених и синдиката за њихово решавање, уз сталне притиске и ангажовање СССС, Влада Србије усвојила је План социјалне сигурности у коме су садржане мере у циљу превазилажења проблема запослених у условима светске кризе и обезбеђивања социјалне сигурности и заштите права радника. У спровођењу тих мера, према информацијама Министарства финансија, 445 предузећа са више од 57.000 запослених је поднело захтеве за повезивање стажа. Од тога 295 предузећа ће за те намене добити бесповратна средства из буџета, док ће преосталих 150 морати да узму новац у виду позајмица и враћати га у наредне четири године. На тај начин ће бити омогућено повезивање стажа запослених за период од 1.01.2004 до 31.12.2009 године. Такође, у складу са тим мерама, до сада је исплаћена једнократна помоћ из средстава буџета за решавање проблема за више од 4.000 запослених који су најугроженији због последица светске економске кризе и нису примали зараде више месеци.

II

УЧЕШЋЕ У ДОНОШЕЊУ ЗАКОНА И ПРОПИСА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ПОЛОЖАЈ ЗАПОСЛЕНИХ

А) Учешће у поступку доношења закона и других прописа

У периоду између два конгреса, тенденције државне политике у области законодавства биле су а) смањивање права запослених у области радног и социјалног законодавства (Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености....) б) регулисање питања која до сада нису била регулисана (Закон о спречавању злостављања на раду, Закон о волонтирању...) в) примена одредби Европског радног права на домаће радно и социјално законодавство.

Због тога, а полазећи од члана 5. Статута Савеза самосталног синдиката Србије и Програма рада, основни циљ деловања Савеза било је стварање инситутиционалног система радних односа и социјалне сигурности, који би омогућио равноправност послодавца и запосленог, који су по природи ствари, а због економске надмоћи послодавца, неравноправни. У том смислу, Савез самосталних синдиката Србије у свом деловању определио се за учешће у доношењу закона и других прописа од значаја за радно-социјални положај запослених и то кроз учешће у радним групама, предлагањем амандмана на предлоге закона, сугестија и примедби на нацрте закона, с обзиром на то да СССС у правном систему Србије није овлашћени предлагач закона и других прописа. Такође, у 2008. години Министарство рада и социјалне политике образовало је Радну групу за измену Закона о раду, чији су чланови и из СССС, а у чијем оквиру је рађена израда и измена прописа из области радног законодавства.

2007. година

Током 2007. године вођене су веома интензивне активности поводом **Нацрта и Предлога Закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације и Концепта приватизације јавних предузећа**. Од момента најаве доношења појединих закона из надлежности Министарства економије и регионалног развоја, Савез самосталних синдиката Србије се активно укључио и давао је одређене примедбе и сугестије на сваку радну верзију нацрта закона о праву на бесплатне акције (објављено је девет верзија нацрта тог закона). Највећи број примедби и сугестија Савеза самосталних синдиката Србије прихватило је Министарство економије и регионалног развоја и оне су уграђене у текст Нацрта закона, а потом и Предлога закона.

Након достављања предлога Народној скупштини на разматрање и усвајање, Савез самосталних синдиката Србије упутио је 10. децембра 2007. амандмане на Предлог закона свим посланичким групама у парламенту, као и предлагачу - Влади Србије и Министарству економије и регионалног развоја, с предлогом да их прихвате и као своје доставе скупштини.

Предлози свих 20 Амандмана Савеза самосталних синдиката Србије на Предлог Закона прихваћени су од једног броја посланика и достављени Народној скупштини на разматрање. Овај закон усвојен је у Скупштини уочи Нове године, а највећи број (17) амандмана ССС Србије садржан је у коначном тексту Закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације.

2008. година

Законом о јавним набавкама регулише се поступак под којим државни органи и други корисници „државних“ буџетских средстава набављају робу и услуге. Предложеним амандманима СССС на предлог тог закона, из октобра 2008. године, предвиђено је да један од услова да би понуђач могао да учествује у поступку јавних набавки мора запосленима исплаћивати примања, поштујући прописе о здрављу и безбедности на раду, као и да запослене пријави на социјално осигурање, све у складу са законом и колективним уговором који је на снази. Иако би се усвајањем тих амандмана обезбедило поштовање међународних конвенција, смањио „рад на црно“ и обезбедила заштита запослених – они нису прихваћени.

У циљу изградње делотворног институционалног система у којем ће ефикасно бити штићена права запослених, Савез је оштро реаговао када је у питању доношење новог **Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености**. У том циљу, основни захтеви су били да се не смањују права запослених, као део општег става да се успешна транзиција не може остваривати по „леђима радника“, као и да Национална служба за запошљавање мора бити истински сервис незапослених, да се смањи „администрирање“, што није било довољно да ти захтеви буду усвојени.

Исто тако, влади и Министарству економије и привредног развоја упућена је иницијатива за допуну Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености по хитном поступку. И поред смањења права запослених, која се односе на висину и дужину новчане накнаде, на шта је СССС већ био уложио амандмане и доставио их посланичким групама, новим законом је усвојено неповољно решење да жене за време одржавања трудноће, у случају останка без посла и незапослености, имају право на новчану накнаду од Националне службе за запошљавање у трајању од само 30 дана.

Поводом те иницијативе, СССС је надлежним државним органима и јавности упутио писмо у којем је најјенергичније захтевао хитно усвајање иницијативе за допуну Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, чиме би се отклониле штетне последице те срамотне одредбе.

Такође, у 2008. години актуелан је био и **Закон о спречавању злостављања на раду**, познат као „Закон о мобингу“. СССС је поздравио доношење тог закона, а током рада на њему представници Савеза су одбили захтеве представника Удружења послодаваца да се у закон унесе могућност да се мобинг може спроводити и према послодавцу. Исто тако, у примедбама на радну верзију Нацрта тог закона, упућене су примедбе за прецизнију дефиницију злостављања, како би се избегле недоумице у пракси. Такође, Савез је организовао и округли сто поводом Нацрта закона о спречавању злостављања на раду.

На **Закон о мирном решавању радних спорова** упућено је седам амандмана свим посланичким групама. Од предложених амандмана усвојено је, између осталог, да се поступак мирног решавања радних спорова примењује и у погледу накнаде за исхрану, накнаде за превоз, јубиларне награде, регрес за годишњи одмор и друга права утврђена уговором о раду и колективним уговором. Такође, да се као учесник у штрајку може појавити и штрајкачки одбор, односно запослени који су донели одлуку о штрајку, а у складу са Законом о штрајку.

Поводом доношења **Закона о социјалном становању**, СССС упутио је примедбе које су предвиђале да једно од основних критеријума за доделу станова буду и године радног стажа, јер постоји знатан број социјално угрожених који су били или јесу у радном односу, а немају решено стамбено питање и не могу да обезбеде „кров над главом“ по тржишним условима. Предложеним амандманима предвиђена је и могућност откупа стана након периода од 10 година, у одређеном временском периоду.

Положај особа са инвалидитетом у нашој земљи је забрињавајући, што је и условило потребу доношењу новог **Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом**. У сарадњи са Савезом инвалида рада, Савез самосталних синдиката Србије је упутио предлоге и сугестије на Нацрт закона које се односе на јасно означавање инвалида рада као особа са инвалидитетом, и сходно томе, да права из тог закона јасно припадају и тој категорији запослених. Поред тога, примедбе су се односиле и на материјални положај особа са инвалидитетом за време професионалне рехабилитације.

Поводом **Нацрта закона о цивилном ваздухопловству**, СССС је доставио Министарству инфраструктуре и Директорату за цивилно ваздухопловство своје примедбе и сугестије. Оне су имале за циљ да се обезбеди заштита више хиљада запослених у цивилном ваздухопловству, између осталог и у области радног времена и годишњег одмора запослених.

Захваљујући активностима Савеза промењена је **Уредба о продаји капитала и имовине јавним тендером**, у смислу поновног враћања чланова синдиката у састав тендерских комисија.

Ове године Савез је упутио и амандмане на **Предлог закона о буџету Републике Србије за 2009. годину**, у којима је тражио брисање члана 28. Закона, којим се суспендује систем колективног преговарања у Републици. У вези тог члана упућена је и Иницијатива Уставном суду ради оцене уставности те одредбе, а око тог питања успостављена је и сарадња са Заштитником грађана.

На чл. 88. ст. 2. **Закона о здравственом осигурању** упућена је иницијатива за оцену уставности Уставном суду ради спречавања дискриминације у области здравственог осигурања између привреде и државног сектора.

2009. година

Основни закон у области радних односа - **Закон о раду**, у претходном периоду није био предмет значајних измена и допуна, иако је било таквих најава. Под утицајем светске економске кризе, Министарство рада и социјалне политике предложило је измене и допуне Закона о раду, у делу који се односи на упућивање запослених на плаћено одсуство у периоду дужем од 45 дана. На такав предлог СССС је уложио амандман захтевајући да је у таквом поступку неопходно прибавити мишљење синдиката грана и делатности. Тиме смо хтели да остваримо социјални дијалог у области рада који нам је свима преко потребан.

Амандман је усвојен, што је и условило да процес упућивања запослених на плаћено одсуство буде отворенији. Није, међутим, усвојен амандман који је прописивао максималну дужину трајања плаћеног одсуства.

Више пута је затражено мишљење у вези примене Закона о раду. Упућен је захтев министру рада и социјалне политике да се мишљења тог министарства објављују на његовој интернет страни. Тако је, примера ради, добијено мишљење да је послодавац дужан да синдикату достави списак запослених, чланова синдиката, којима је одбијена чланарина.

Актуелан је био и **Закон о удружењима**, који је требао да замени старе законе у тој области. Због недоречености законских одредби, а препознавајући могућност примене одредби тог закона на синдикат, упућени су амандмани на Предлог тог закона Влади Србије и свим посланичким групама, у којима је указано да синдикат није удружење, већ организација запослених. Како амандмани СССС нису усвојени, упућен је захтев за званично мишљење Министарства за државну управу и локалну самоуправу, које је одговорило да се одредбе тог закона не примењују на синдикат.

Универзијада 2009. године условила је да се на Радној групи за измену Закона о раду разматра и питање **Закона о волонтирању**. На Радној групи усвојено је више сугестија представника Савеза, а основни став био је да волонтирање не сме бити злоупотребљено, односно да не може бити замена за радни однос.

С обзиром на то да стечај производи значајне последице за радни положај запосленог у смислу престанка радног односа, СССС је упутио амандмане на **Предлог закона о стечају**, захтевајући да доспеле, а неисплаћене нето зараде буду уврштене у други исплатни ред, односно да се првенство исплате из стечајне масе, а због значаја зарада запослених и чињенице да је један од основних штрајкачких захтева исплата досадашњих зарада.

Поводом доношења **Закона о максималном броју запослених у републичкој администрацији и Закона о максималном броју запослених у локалној администрацији**, СССС је доставио влади и посланичким групама Народне скупштине више примедби (да се оцењивање рада обавља у последње две године, критеријуми за исказивање вишка по Општем колективном уговору, висина отпремнине у складу са Општим колективним уговором, право на подношење приговора на дату оцену, ограничење броја ангажованих лица и сл.) и амандмане (утврђивање могућности преиспитивања радне оцене).

У јуну 2009. године Народна скупштина ратификовала је **Европску социјалну повељу**, што је био и један од захтева који је упутио СССС у октобру 2008. године. Европска социјална повеља прописује већи обим права за запослене у односу на одредбе домаћег законодавства (од значајних права није усвојен систем колективних жалби) при чему ће Савез инсистирати на њиховој истинској примени. У вези примене Повеље, 10. јуна 2009. године у Београду је организована и радионица на тему: «Европска социјална повеља као инструмент за заштиту радничких и синдикалних права».

Исто тако, Министарству економије и регионалног развоја упућен је предлог за измену **Уредбе о мерама подршке грађевинској индустрији кроз субвенционисање каматне стопе за стамбене кредите и дугорочно стамбено кредитирање у 2009. години**. (да кредите за стамбену изградњу могу да добију и особе старије од 45 година).

У току извештајног периода, актуелно је било и доношење **Закона о пензијском и инвалидском осигурању**. Основни захтеви Савеза у овом периоду, а који су, нарочито, истицани током учешћа у Радној групи за израду овог закона у другој половини 2009. године и почетком 2010. године, били су: 1. **Ефикаснија контрола и наплата доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање** (стварном применом одредби Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање и Закона о пореском поступку и администрацији и њиховим одговарајућим изменама); 2. **Изградња одговарајућих контролних механизма ради смањења сиве економије**, и у том циљу одговарајуће измене важеће законске регулативе; 3. **Што хитније формирање Централног регистра обвезника доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање и корисника**; 4. **Извршити одговарајуће измене у Закону о пензијском и инвалидском осигурању, како запослени који**

одлази у пензију не би сносио последице уколико његов послодавац није уплаћивао допринос за пензијско и инвалидско осигурање; 5. Утврђивање власништва над лечилиштима, бањама и другом непокретном имовином намењеној повећању стандарда пензионера и уступање те имовине на управљање Републичком фонду ПИО; 6. Враћање дела средстава од коришћења и приватизације објеката за чију су изградњу коришћена средства Републичког фонда ПИО; 7. Општи бод, као један од елемената за утврђивање висине пензије осигураника (лични бод X општи бод), усклађивати са кретањем зарада (предлог да се он усклађује на начин на који је прописан за усклађивање пензија неприхватљив је); 8. Усклађивање пензија два пута годишње са кретањем трошкова живота и просечне зараде на територији Републике у претходних шест месеци, у проценту који представља збир 50% процента раста, односно пада трошкова живота и 50% процента раста, односно пада зарада – усклађивање по такозваној „швајцарској формули“ (неприхватљив је предлог да се пензије усклађују: „према формули која укључује проценат кретања трошкова живота на територији Републике у претходних шест месеци и уколико бруто друштвени производ порасте изнад 4%, проценат који представља разлику између остварене стопе раста БДП у претходној години и стопе 4%“); 9. Постојање заштитне одредбе у смислу да се спроводи ванредно усклађивање пензија у случају да просечна пензија износи мање од 60% просечне зараде у Републици; 10. Постојање заштитне одредбе у смислу да се обавља ванредно усклађивање најниже пензије у случају да она износи мање од 25% просечне зараде у Републици; 11. Период који треба провести на радном месту са посебним условима рада, да би се стекло право на стаж са увећаним трајањем, са постојећих 10 смањити на пет година; 12. Постојање обавезе послодавца да изврши уплату доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на најнижу прописану основицу за запослене до 30-тог у месецу, иако не изврши исплату зараде (у 2006. години ова обавеза је укинута).

Такође, упућени су и амандмани на Предлог закона о пољопривредном земљишту, Предлог закона о равноправности полова, Предлог закона о забрани дискриминације, Радну верзију Правилника о ближем начину, трошковима и критеријумима за процену радне способности и могућности запослења или одржања запослења особа са инвалидитетом, а упућена је иницијатива за оцену уставности Уставном суду на Одлуку о стављању ван снаге Одлуке о примени Општег колективног уговора на све послодавце на територији Републике Србије, коју је 30. децембра 2008 донео министар рада и социјалне политике.

2010. година

У току 2010. године упућени су амандмани на Предлог закона о изменама и допунама Закона о платном промету, у којима је захтевано да се одржи постојеће решење да се исплата зарада запосленима у предузећу чији је рачун у блокади може извршити асигнацијом, компензацијом и другим начинима.

Упућене су и сугестије и примедбе на Предлог Правилника о изменама и допунама Правилника о упису синдиката у регистар, које је усвојило Министарство рада и социјалне политике. Између осталог, предложено је да Регистар синдиката убудуће не садржи податке о особи овлашћеној за заступање, јер је такво решење доводило до проблема у пракси.

Савез је обавестио Удружење банака Србије о изменама Правилника о упису синдиката у Регистар како би се избегле недоумице у пракси приликом депоновања потписа синдикалних представника у банкама.

СССС је упутио амандмане на Предлог Закона о изменама и допунама Закона о Агенцији за приватизацију, захтевајући већу ангажованост Агенције по питањима доношења одлука у вези пословања привредног субјекта.

Уложени су и амандмани на Предлог Закона о изменама и допунама Закона о праву на бесплатне акције и новчану накнаду коју грађани остварују у поступку приватизације. Тим амандманима захтевано је учешће социјалних партнера у органима који одлучују о поступку бесплатне поделе акције грађанима, као и да грађани остварују право на бесплатне акције у свим јавним предузећима која су у току приватизације по посебном режиму..

И у изради **Закона о инспекцији рада** и **Закона о штрајку** били су укључени и представници СССС.

У оквиру пројекта ИСКОД, урађена је, са становишта синдиката, анализа усаглашености радног и социјалног законодавства Републике Србије са правом Европске уније.

Како остварење права запослених, зајемчених законом и колективним уговорима, често захтева поступак пред судом, Савез самосталних синдиката Србије упутио је захтев Министру правде да, у оквиру својих законских надлежности, утиче да се законски рокови поштују у вези дужине трајања радних спорова.

Б) Организовање и обезбеђивање радноправне заштите на територији

СССС је пружао помоћ непосредно или преко републичких одбора самосталних синдиката Србије једном броју синдикалних организација по одређеним питањима (мишљења, сугестије, анализе, припрема аката, тумачење прописа, и сл.), као и око приватизације (израда социјалног програма, припрема за приватизацију, права на бесплатне акције, преговори са Агенцијом за приватизацију, преговори са потенцијалним купцима, контрола купопродајних уговора, стечај, и др.).

Пружена је и стручна правна помоћ РОС грана и делатности, већима СССС на територији и синдикалним организацијама код послодавца.

Полазећи од члана 5. Статута Савеза, обезбеђена је бесплатна радноправна заштита на територијалном нивоу организовања, преко стручне службе или ангажовањем адвоката.

В) Безбедност и здравље на раду

У оквиру активности везаних за **безбедност и здравље на раду**, а имајући у виду Резолуцију са XIII Конгреса, представници СССС учествовали су у изради Националне стратегије за безбедност и здравље на раду за период 2009-2012 године, као и Акционог плана за спровођење Националне стратегије за безбедност и здравље на раду за период 2009-2012 године. Такође, донета је коначна верзија Акта о процени ризика за радна места у Стручној служби ССС Србије, а пружана је помоћ гранским синдикатима и територијалним облицима организовања и деловања око аката за процену ризика за свако радно место у предузећима појединих грана.

Приликом преговарања, утврђивања текста и закључивања колективних уговора, израде огледног примерка колективног уговора за безбедност и здравље на раду, Савез је обезбедио: 1. број запослених на који се бира представник запослених за безбедност и здравље на раду; 2. да представнике запослених за безбедност и здравље на раду бирају одбори репрезентативних синдиката; 3. да се детаљно регулише мандат, начин предлагања, избора и разрешења представника запослених за безбедност и здравље на раду; 4. да се обезбеди минималан број плаћених часова месечно за представника запослених за безбедност и здравље на раду; 5. да се дефинише формирање одбора запослених за безбедност и здравље на раду, начин рада и сазивање седница одбора, његове надлежности и однос према одбору репрезентативног синдиката и послодаваца; 6. да се дефинише обавезно уплаћивање премије за добровољно додатно пензијско осигурање; 7. да буде обавезно формиран фонд за превенцију радне инвалидности и рекреативни одмор радника у који ће послодавац уплаћивати средства у износу од 0,20 одсто на масу средстава исплаћених на име зарада.

III

ПРИВАТИЗАЦИЈА

Једна од основних карактеристика досадашњег тока приватизације у Србији, према оцени Савеза самосталних синдиката Србије, јесте да је тај процес неуспешан, што се првенствено односи на период од 2002. до 2009. године. Уместо да приватна својина, како се очекивало, покаже преимућство над друштвеном, односно државном својином, она је у Србији, због начина спровођења, имала за последицу смањење производње, гашење привредних субјеката, све већу незапосленост, кршење основних права запослених и њихову све већу беду и сиромаштво.

Епилог неуспешне приватизације - велики број раскинутих купопродајних уговора, њен циљ у највећем броју случајева био је, уместо развоја производње, прибављање својине над грађевинским земљиштем и објектима ради њихове даље продаје и коришћења у сврхе које немају ничег заједничког са делатношћу привредног субјекта, пуњење државног буџета од продаје предузећа имало је примарни карактер, реструктуирање привредних субјеката у процесу приватизације траје неоправдано дуго, велики број привредних субјеката ни из више покушаја није добио нове власнике и над њима је отворен стечајни поступак.

1. Укупан број продатих предузећа. - У периоду од 2002. до 2009. године укупно је продато **2.493** привредних субјеката, од тога **1.794** преко тендера и аукција (110 на тендеру и 1.684 на аукцијама) и **699** на тржишту капитала (у 150 предузећа претходно је раскинут уговор, а 850 предузећа која нису ушла у укупан збир претходно је приватизовано).

Упоређењем укупног броја продатих предузећа (**2.493**) са укупним бројем понуђених предузећа (**3.512**), долази се до процента успешности од **70,98%**, и то код тендера и аукција 68% (код тендера 50%, а код аукција 69%), док код тржишта капитала износи 84%.

2. Број запослених у продатим предузећима. - У укупно 2.493 приватизована предузећа, у посматраном периоду, укупно је било запослено **356.221** особа, од чега **223.412** у предузећима продатим на тендерима и аукцијама и **132.809** предузећа приватизованих на тржишту капитала.

3. Продајна цена приватизованих предузећа. - Укупна продајна цена приватизованих предузећа износи **2,9 милијарде евра**. Укупно остварена продајна цена 2.493 приватизована предузећа у односу на њихову књиговодствену цену мања је за 3,24%.

4. Вредност уложених инвестиција. - Укупна вредност инвестиција у 2.493 приватизована предузећа износи **1,4 милијарде евра**.

5. Вредност социјалних програма. - Укупна вредност социјалних програма приватизованих предузећа, која се односи на предузећа приватизована путем тендера, износи 276,7 милиона евра.

6. Продата предузећа по делатностима (2002. - септембар 2009.). - Посматрано по делатностима, највећи број продатих предузећа припада грани индустрије и рударства (829), затим трговини (285), грађевинарству (263), пољопривреди и рибарству (258). Велики број продатих предузећа је и из области финансија и услуга, занатства, угоститељства и туризма, као и саобраћаја и веза.

7. Купци предузећа. - Од укупног броја (2.493) продатих предузећа од 2002. до 2009. године, у домаћем власништву је остало 2.115 предузећа, док је 378 предузећа купљено страним капиталом, било да се ради о чисто страном улагању (319 предузећа) или мешовитом улагању (59 предузећа).

8. Раскид купопродајних уговора. - У Србији је од 2002. године до децембра 2009. године раскинуто 468 уговора о приватизацији, што је 26,09% од укупног броја приватизованих предузећа путем тендера и аукција (1.794 предузећа).

Најчешћи узроци раскида купопродајних уговора били су: 1. неплаћање уговорене купопродајне цене и 2. неиспуњавање инвестиционог програма, непоштовање континуитета

производње, непоштовање радно-правних прописа, неисплаћивање зарада, неуплаћивање доприноса за обавезно социјално осигурање и др.

9. Деиндустријализација и губитак радних места. - Почетком 2001. године влада је покренула свеобухватан програм реформи који је имао за циљ реструктурирање привреде, приватизацију предузећа, у циљу повећања конкурентности и доходовних могућности привреде. У процесу приватизације, између осталог, дошло је до измене структуре економије Србије.

У реалном сектору - пољопривреди, шумарству, водопривреди, рибарству, вађењу руда и камена, прерађивачкој индустрији, грађевинарству, трговини, хотелима и ресторанима, саобраћају и складиштењу, финансијском посредовању, као и у области здравства и социјалног рада – отпуштен је велики број запослених. **У тим гранама, од 2001. до 2008. године, смањен је број радних места за 400.841.**

Истовремено, **повећан је број радних места у области** осигурања, пензијских фондова и других послова у посредовању, пословима са некретностима и изнајмљивању, државној управи и социјалном осигурању, образовању, комуналним, друштвеним и личним услугама. **У тим делатностима је за 82.567 повећан број запослених.**

Металска индустрија Србије је остала без 90.000 запослених. Текстилна индустрија је више него преполовљена и остала је без више од 66.000 запослених. И пољопривреда, која је са туризмом и саобраћајем требало да буде једна од главних окосница развоја, остала је без трећине кадра (више од 62.000 запослених), док је и у туризму и саобраћају без посла остало 30.000 односно 20.000 радника.

Упркос методолошким тешкоћама да се тачно утврди **промена броја запослених по регионима**, с обзиром на то да је Републички завод за статистику и информатику од 2000 – 2003. године извршио измену скупа обухвата запослених, недвосмислено је да је највише отпуштених у **Борском округу** (У Бору, Кладову, Мајданпеку и Неготину је број запослених у предузећима, установама и другим организацијама смањен за 37,6%). Затим следи **Топлички округ** (У Блацу, Житорађи, Куршумлији и Прокупљу је број запослених смањен за 35,9%), **Јабланички округ** (У Бојнику Власотинцима, Лебану, Лесковцу, Медвеђи и Црној Трави је број запослених у предузећима, установама и другим организацијама смањен за 34,3%, **Зајечарски округ** (У Бољевцу, Зајечару, Књажевцу и Соко Бањи је број запослених мањи за 32,2%).

10. Савез самосталних синдиката Србије имао је у вези са приватизацијом следеће ставове:

1. Неопходно је у најважнијим јавним предузећима задржати већинско власништво државе у основној делатности;

2. Потребно је обезбедити општи консензус око тога шта и под којим условима неће бити приватизовано;

3. Приватизација јавних предузећа мора да се селективно и пажљиво спроводи, јер су у питању предузећа која имају огроман значај за укупан развој националне економије;

4. У припреми приватизације јавних предузећа мора се заједнички утврдити минимални социјални програм који обезбеђује материјалну и социјалну сигурност запослених, кроз обезбеђивање:

- обавезности наставка континуитета производње у регистрованим делатностима,
- забране исказивања вишка запослених у одређеном временском периоду,
- поштовања закљученог колективног уговора, одређивања адекватног износа отпремнине у случају споразумног престанка радног односа,
- одговарајућег износа средстава за екологију,
- гарантовања откупа акција запослених у одговарајућем износу, односно да се одреди минималну вредност акција по којој већински власник мора откупити акције од запослених,

- поштовања права запослених утврђених Законом о раду, уговором о раду и колективним уговором.

5. Средства од приватизације требало би да су у првом реду усмерена у сферу производње;

6. Синдикат, као социјални партнер, треба активно да учествује у доношењу закона који се тичу економског положаја предузећа, а тиме и положаја запослених који у њима раде;

7. Процес приватизације мора да се спроводи у интересу унапређења производних и тржишних карактеристика предузећа, а терет структурног прилагођавања не сме да се превали искључиво на запослене, који морају на одговарајући начин бити збринути кроз отварање нових радних места или уз одговарајуће социјалне програме;

8. Да се предвиде санкције у случају да нови власник не испуњава уговором преузете обавезе;

9. Да се преиспитају сви случајеви приватизација у којима је дошло до повреде закона и непоштовања купопродајних уговора;

10. Да се законом уреди формирање посебног тела, које би чинили представници социјалних партнера, а које би било задужено за контролу спровођења процеса приватизације.

Наведени ставови Савеза у више наврата презентирани су Влади Србије и ресорним министарствима.

СССС пружао је помоћ синдикалним организацијама у вези са изградом социјалних програма, током преговора са купцима предузећа, преговора са Агенцијом за приватизацију, приликом контроле извршења уговорних обавеза и др.

Табела 1: Приказ броја јавних позива, укупно понуђених и укупно продатих привредних субјеката (у периоду од 1. 1. 2002. до 25. 12. 2009. године)

Ред. Бр.	Приватизација 2002-2009	Бр. јавних позива	Укупно понуђено	Укупно продато	Проценат успешности
I	ПРОДАЈА КАПИТАЛА				
1.	Тендери	298	221	110	50%
2.	Аукција	3.984	2.430	1.684	69%
	Тандер+аукција	4.282	2.651	1.794	68%
II	ТРЖИШТЕ КАПИТАЛА	-	861	699	81%
	од тога:	-			
1.	- претходно раскинут уговор	-	209	150	72%
2.	- претходно Приватизовано	-	(1.052)	(850)	(81%)
3.	- остало	-	652	549	84%
	УКУПНО (I+ II)	4.282	3.512	2.493	71%

**Табела 2: Број и вредност приватизованих предузећа у Републици Србији
- у 000 евра**

Ред. Бр.	Приватизација 2002-2009	Бр. фирми	Број запосл.	Књигов. вредност	Продајна цена	Инвестиције	Соц. програм
I	ПРОДАЈА КАПИТАЛА						
1.	Тендери	110	84.206	1.220.924	1.149.171	1.145.844	276.689
2.	Аукција	1.684	139.206	1.074.673	1.045.825	224.127	-
	Тандер+аукција	1.794	223.412	2.295.597	2.194.996	1.369.971	276.689
II	ТРЖИШТЕ КАПИТАЛА	699	132.809	657.492	662.561		-
	од тога:						-
1.	- претходно раскинут уговор	150	19.341	73.244	75.397	-	-
2.	- претходно Приватизовано	(850)	(85.973)	80.197	64.841	-	-
3.	- остало	549	113.468	504.051	522.323	5.902	-
	УКУПНО (I+ II)	2.493	356.221	2.953.089	2.857.557	1.375.873	276.689
III	РАСКИДИ УГОВОРА						
1.	Аукција	446	46.859	258.611	339.838	57.613	-
2.	Тендер	22	14.547	86.248	471.389	155.663	2.042
	Укупно	468	61.406	344.859	811.227	213.276	2.042

IV

СОЦИЈАЛНИ ДИЈАЛОГ

1. Остваривање социјалног дијалога – однос са социјалним партнерима

С обзиром на то да је социјални дијалог кључан и неопходан за свеукупни даљи развој друштва, једна од резолуција 13. Конгреса била је посвећена том дијалогу. Успостављање партнерског односа и социјалног дијалога предуслов је за демократизацију друштва и за интегрисање у европске токове, као и за што безболније превазилажење процеса транзиције.

Активности СССС имале су за циљ успостављање социјалног дијалога кроз трипартитни и бипартитни дијалог, колективно преговарање, радно и социјално законодавство, како неминовна и болна транзиција не би оставила страшне последице, не само за запослене, већ и за читаву земљу.

На почетку извештајног периода констатовано је да социјални дијалог у Србији није на задовољавајућем нивоу. У остваривању социјалног дијалога уочено је: постојање формалистичког приступа социјалном дијалогу (он се само декларативно прихвата); да се прихвата једино када је изнуђен и као једино решење; непостојање одговарајућег приступа медијима; постојање тежње ка неинституционализацији социјалног дијалога. Због свега тога, порука Савеза самосталних синдиката Србије била је: или ће влада са свим надлежним министарствима схватити да без стварног социјалног дијалога нема стабилности и социјалне сигурности, те да ће створити све предуслове да се социјални дијалог оснажи, или ћемо своју улогу, као један од значајних социјалних партнера, остваривати кроз свакодневне протесте и штрајкове.

Савез је стално потенцирао да на социјално-економским саветима треба преговарати и усаглашавати ставове социјалних партнера о свим питањима која се тичу материјалног и социјалног положаја запослених.

Трипартитни дијалог на нивоу Републике остваривао се кроз учешће у раду Социјално-економског савета Србије и локалних социјално-економских савета, као и кроз учешће у раду управних одбора Фонда пензијског и инвалидског осигурања, Републичког завода за здравствено осигурање, Националне службе за запошљавање и Фонда солидарности Републике Србије.

2. Социјално економски савет Републике Србије

Социјално-економски савет Републике Србије има 18 чланова и 18 заменика, односно по 6 чланова и 6 заменика чланова социјалних партнера (Владе Србије, Уније послодаваца Србије, као репрезентативног Удружења послодаваца и две репрезентативне синдикалне централе).

Савез самосталних синдиката Србије именовао је четири члана и четири заменика, а УГС „Независност“ два члана и два заменика у Социјално-економски савет Србије.

У извештајном периоду, Социјално-економски савет је одржао 26 седница, на којима су разматрана актуелна питања значајна за материјални и социјални положај запослених и послодаваца, и то:

- перспективе приватизације и реструктурирања у привреди Србије (проблеми акционарства у јавним предузећима, повреде права на синдикално организовање у процесу приватизације,
- утврђивање минималне зараде,
- макроекономска политика цена и плата у јавном сектору,
- Нацрт закона о праву на бесплатне акције које грађани остварују у поступку приватизације,
- усвајање препоруке о подржавању иницијативе синдиката за измену Уредбе о продаји капитала и имовине јавним тендером, у смислу враћања синдиката у чланство тендерске комисије,
- усвајање закључка о позитивном мишљењу на Нацрт закона о изменама и допунама Закона о мирном решавању радних спорова,
- усвајање препорука Владе Србије о прихватању предлога Савеза самосталних синдиката Србије да се кроз ребаланс буџета за 2009. годину брише члан 28. Закона о буџету, сагласно споразуму о даљем развоју социјалног дијалога, мере Владе Србије за ублажавање ефеката светске економске кризе,
- усвајање негативног мишљења о предлогу Нацрта закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености,

- протести радника и могуће социјалне последице,
- анализа примене Споразума о даљем развоју социјалног дијалога, са предлогом за стручно мишљење,
- усвајање закључка о позитивном мишљењу на информацију о потреби и начину регулисања неуплаћеног доприноса за пензијско и инвалидско осигурање за поједине субјекте, усвајање закључка којим се препоручује министру рада и социјалне политике да потпише Одлуку о примени Посебног колективног уговора за запослене у установама културе, чији је оснивач Република, на све послодавце који обављају делатност у области културе.

У извештајном периоду укупно је формирано 16 локалних социјално-економских савета у чијем формирању је значајно учествовао Савез самосталних синдиката Србије и Савези самосталних синдиката на територији (Покрајински социјално економски савет Војводине, Београд, Ниш, Нови Сад, Сремски Карловци, Рашка, Нови Бечеј, Сремска Митровица, Соко Бања, Врњачка бања, Крагујевац, Шид, Велика Плана, Књажевац, Србобран и Суботица).

Проблеми у функционисању Социјално-економског савета:

- однос представника владе и министарстава према раду СЕС-а,
- непоштовање обавеза министарстава да благовремено доставе нацрте законских пројеката на разматрање СЕС-у,
- недовољно уважавање мишљења и предлога СЕС-а упућених влади, министарствима и Скупштини Србије,
- недостатак законске регулативе која би омогућила представницима СЕС-а да се обрате Народној скупштини и изнесу мишљења и ставове у погледу појединих законских пројеката,
- због опструкције Владе Србије и надлежних министарстава СЕС није постао место вођења стварног социјалног дијалога, усаглашавања ставова о битним питања материјално-социјалног положаја запослених и послодаваца и уважавања равноправности социјалних партнера,
- рад Социјално-економског савета је маргинализован, па се социјални дијалог спроводио ванинституционалним методама и под притиском штрајкова и протеста,
- недовољно дефинисан положај Социјално економског савета према извршној и законодавној власти,
- највећи број законских пројеката министарстава и владе упућен је Народној скупштини на усвајање без прибављеног мишљења Социјално-економског савета.

СССС стално је на седницама већа и председништвима покретао иницијативе, давао предлоге и инсистирао код надлежних државних органа на стварању услова да Социјално економски савет буде место сталног, отвореног и равноправног социјалног дијалога, све у циљу блавременог сагледавања и разрешавања актуелних проблема везаних за материјално-социјални положај запослених, послодаваца, појединих грана и делатности привреде и ванпривреде.

Савез је више пута најављивао, а два пута и прекинуо учешће у раду Социјално-економског савета због његове неефикасности и потцењивачког односа појединих министарстава, а у неким ситуацијама и Владе Србије. С обзиром да се одлуке на Социјално-економском савету доносе уз сагласност свих социјалних партнера, у досадашњем раду Социјално-економски савет, због различитих интереса, у неколико наврата није могао да постигне договор о висини минималне зараде.

3. Учесће у трипартитним телима

Савез самосталних синдиката Србије је преко својих представника у трипартитним органима Републике Србије (Републички фонд за пензионо и здравствено осигурање,

Републички завод за здравствено осигурање, Фонд солидарности, Национална служба за запошљавање, Одбор за утврђивање репрезентативности и других тела и комисија) дао значајан допринос у:

- утврђивању минималне зараде по радном часу;
- учешћу у изради уредаба и правилника везаних за побољшање материјалног и социјалног положаја запослених;
- регулисању начина повезивања стажа и стажа осигурања са увећаним трајањем и других активности прописаних законом;
- правима на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања, здравственим услугама установа за превенцију, прегледе и лечење;
- регулисању начина исплата потраживања запослених код послодавца у стечају, признатих одлуком надлежног трговинског суда, а која у стечајном поступку нису могла бити исплаћена запосленима;
- утврђивању активности у спровођењу Националног акционог плана запошљавања, подстицањем запошљавања уз субвенције, додатног образовања и обуке незапослених за потребе тржишта рада и предузећа;
- утврђивању услова репрезентативности синдиката и удружења послодаваца за територију РС, репрезентативности синдиката код послодавца.
- одобравању социјалних програма.

4. Однос са органима власти

Савез је приликом формирања влада успевао да обезбеди непосредне разговоре с председницима тих влада и надлежним министрима, без обзира на политичку структуру власти, јер је сматрао да су то значајни социјални партнери са којима се мора водити равноправни социјални дијалог, у циљу обезбеђења одговарајуће заштите у остваривању права запослених и очувању њиховог материјално-социјалног положаја.

Поред непосредних разговора, влади и надлежним министарствима указивано је на тежак материјално-социјални положај запослених, захтевано је предузимање одговарајућих мера ради побољшања тог положаја, предлагане су одговарајуће мере и решења које влада треба да предузме и инсистирало је на поштовању законских прописа, посебно у случајевима: повећања цена основних животних намирница и енергената, обезбеђивања здравственог осигурања, контроле уплате доприноса за социјално осигурање, указивање на послодавце који не спроводе законе и не поштују закључене колективне уговоре, проблема у вези неисплаћивања зарада запослених, непоштовања одредби о радном времену, неефикасности инспекција, недовољне активности одређених министарстава на закључивању посебних колективних уговора и колективних уговора код јавних предузећа, неконсултовања у вези припреме законских пројеката, заштите права запослених и синдикалних представника, проблема у вези са приватизацијом, непостојања стратегије развоја за поједине гране и делатности, решавање огромног проблема незапослених, непосредног укључивања у разрешавање захтева истакнутих у појединим протестима и штрајковима и друго.

Више пута организовани су непосредни разговори представника СССС и председника Самосталног синдиката грана и делатности са председником Владе Србије, министром рада и социјалне политике и министром за економију и регионални развој.

С друге стране, у одређеном броју пројеката које донацијама финансирају разне стране фондације, Међународна организација рада, Европска унија, стране земље и синдикати других држава, представници Савеза учествовали су у разradi пројектних задатака, а у оквиру радних група и тела при надлежним министарствима.

Од свих министарстава Владе Србије Савез самосталних синдиката Србије имао је веома успешну сарадњу с Министарством рада и социјалне политике. Представници Савеза активно су учествовали у радним телима и стручним групама за израду радних верзија и

преднацрта појединих закона и других прописа из надлежности тог министарства. Велики број питања је благовремено усаглашаван и многи пројекти представљају резултат заједничког рада, те су исти усвајани на седницама владе и Народне скупштине без већих примедби Савеза (Закон о спречавању злостављања на раду, Закон о волонтирању, Закон о равноправности полова, Измене Закона о мирном решавању радних спорова, Измене Закона о раду, Правилник о упису синдиката у регистар, Програм социјалне сигурности и сл.).

У циљу реализације Плана социјалне сигурности Владе Србије, представници синдиката и владе посетили су бројна предузећа широм Србије, како би у непосредном социјалном дијалогу пронашли решења за проблеме који су довели до штрајкова и протеста (Врање, Куршумлија, Крушевац, Крагујевац, Ниш, Врањска бања, Владичин Хан, Сурдулица, Прокупље, Бор, Доњи Милановац, Зрењанин, Тител, Панчево...).

Са Министарством економије и регионалног развоја остварена је добра сарадња на појединим законским пројектима (Закон о праву на бесплатне акције које грађани остварују у поступку приватизације, измене Закона о приватизацији, измене Уредбе о продаји капитала путем тендера), док је у вези доношења Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености изостао сваки вид сарадње и комуникације. Такође, у сагледавању разрешавања проблема у појединим предузећима остварена је задовољавајућа комуникација и многи проблеми су благовремено решени (одобравање социјалних програма за решавање вишка запослених, обезбеђење средстава за покретање производње, израда социјалних програма, начина приватизације појединих привредних субјеката, тражење стратешких партнера, повезивање радног стажа, обезбеђење здравственог осигурања, комуникација са Агенцијом за приватизацију и др.).

Остварена је и релативно добра сарадња с Министарством просвете око израде и закључивања посебних колективних уговора, као и њихове примене.

Делимично је остварена сарадња са: Министарством за државну управу и локалну самоуправу (Закон о удружењима, Закон о одређивању максималног броја запослених у локалној администрацији, Закон о одређивању максималног броја запослених у републичкој администрацији, израда посебних колективних уговора и анекса и сл.); Министарством за културу (израда Посебног колективног уговора); Министарством за рударство и енергетику (примедбе на спровођење јавног тендера); Министарством одбране (израда Уредбе о синдикалном организовању); Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде (измена закона, решавање статуса појединих привредних субјеката, положај појединих грана и сл.);

Непотпуна је и недовољна сарадња са: Министарством здравља, јер дуго година трају преговори о закључењу посебних колективних уговора који нису закључени; Министарством финансија (Закон о буџету, утврђивање минималне зараде и др.). И поред низа покушаја да се успостави неопходно потребна комуникација са Министарством за инфраструктуру, она није остварена (наплата потраживања предузећа из путне привреде, најава протеста и штрајкова и др.).

Представник Савеза редовно је учествовао у раду Радне групе Министарства за Косово и Метохије, на којој су разматрана питања везана за статус одређених органа, организација и служби са подручја Косова и Метохије. Влада је у том циљу донела одговарајуће одлуке ради побољшања материјално-социјалног положаја запослених у јавном сектору, као и радника који су остали без радних места због уништених предузећа на том подручју и интерно расељених, који су због агресије 1999 године напустили Косово и Метохију. Тим одлукама обухваћено је око 30.000 радника који на основу тога примају увећане зараде или одређене надокнаде.

Поред активности везаних за амандмане на предлоге закона, Савез је остварио сарадњу са Народном скупштином Републике Србије и на другим пољима. Поводом израде новог Пословника о раду Народне скупштине, СССС је затражио да се у рад Одбора за рад, борацка и социјална питања укључе и репрезентативни социјални партнери.

5. Сарадња са удружењима послодаваца

Са репрезентативним Удружењем послодаваца – Унијом послодаваца Србије, прве две године извештајног периода непосредна комуникација остваривана је кроз рад трипартитних тела на нивоу Републике и у једном броју заједничких пројеката који су финансирани од разних фондација.

Озбиљан проблем у остваривању комуникације представљало је неадекватно понашање представника Уније послодаваца Србије око потписивања усаглашеног текста Општег колективног уговора и њихово намерно избегавање да на конструктиван начин приступе преговарању и разрешавању спорних питања.

Променом руководства Уније послодаваца Србије, у 2008. години, почели су озбиљнији преговори који су крунисани потписивањем Општег колективног уговора.

Међутим, приликом преговора око привременог одлагања примене појединих одредаба Општег колективног уговора, као и преговора око утврђивања минималне зараде, представници Уније послодаваца Србије исказивали су неспремност да се кроз дијалог пронађу најоптималнија решења за све учеснике.

С друге стране, добра комуникација је успостављена када су биле активности везане према Влади Србије, појединим надлежним министарствима, кроз одређене законске пројекте, упућивања предлога и сугестија, учешћа у радним групама и утврђивања заједничких ставова по одређеним питањима, организовања заједничких скупова, тематских расправа и сл.

Веома лоша комуникација је остварена између представника Уније послодаваца Србије и самосталних синдиката грана и делатности око израде текста и преговора око закључивања посебних – гранских колективних уговора, која се исказивала кроз њихову неспремност, некооперативност, неадекватно реаговање, непоштовања договореног и уз стално одлагање због изношења нових предлога о којима се претходно није договарало, што је за резултат имало да за пет година преговарања није закључен ни један од четири посебна – гранска колективна уговора о којима су интензивно вођени преговори.

Слаба кооперативност је исказана приликом закључења Посебног колективног уговора за угоститељство и туризам и Посебног колективног уговора за радно ангажовање естрадних уметника и извођача у угоститељству, дискографији и концертној делатности.

Ради заједничког наступа у решавању најважнијих економских проблема у земљи остварена је сарадња с привредницима Српског пословног клуба „Привредник”, који укупно запошљавају више од 100.000 радника, од којих су у највећем проценту чланови наше централе. СССС и привредници су се састали како би се остварио консензус социјалних учесника у договору око садржаја наредних корака реформи и подстицајних мера које треба да ублаже економску кризу.

На основу иницијативе проистекле са овог састанка, 14. априла 2010. године одржан је састанак на тему „СОЦИЈАЛНО ПАРТНЕРСТВО ЗА ИЗЛАЗАК ИЗ КРИЗЕ“, којем су поред представника синдиката присуствовали председник и поједини чланови владе, представници послодавачких асоцијација и економски стручњаци. На скупу је договорен низ конкретних мера и обавеза свих социјалних партнера и формирано трипартитно радно тело као један од сталних облика комуникације социјалних партнера, са задатком да редовно прати реализацију закљученог.

Општи колективни уговор

У програмским активностима за мандатни период 2006-2010. године, Савез предвиђа као један од најважнијих задатака закључивање Општег колективног уговора и инсистирање на стварању предуслова за закључивање посебних колективних уговора, као једног од кључних питања за будућност Савеза и заштиту чланства.

Резолуција о социјалном дијалогу, донета на 13. Конгресу СССС, између осталог захтева од Владе Србије и Министарства рада, запошљавања и социјалне политике да предузму одговарајуће мере и активности у циљу стварања услова за окончање преговора и закључивање Општег и посебних колективних уговора, који представљају основ унапређења индустријских односа у Србији и развоја социјално-економског дијалога.

С друге стране, одредбом члана 5. Статута СССС регулисано је да је једна од основних надлежности Савеза преговарање и закључивање Општег колективног уговора.

Полазећи од програмских опредељења и статутарних обавеза, преговарање и закључивање Општег колективног уговора и гранских колективних уговора је императив који је постављен пред све органе самосталних синдиката, Савеза и појединце у њима.

С обзиром на то да је колективни уговор незаменљиви инструмент уређивања међусобних односа, света рада и света капитала, активности свих органа Савеза биле су усмерене на проналажење одговарајућег начина комуницирања и притисака на послодавце и њихова удружења ради постизања договора да се већ усаглашени текст Општег колективног уговора закључи и обезбеди и његово проширено дејство.

* * *

Доношењем Закона о раду из 2005. године престао је да важи Општи колективни уговор и 36 посебних колективних уговора.

Како би спречио негативне последице престанка важења Општег колективног уговора, Савез самосталних синдиката Србије одмах је предузео све мере да би се ушло у процес преговарања и закључио нов колективни уговор. Циљ је био заштита права запослених у Србији и стварање основе за потписивање гранских колективних уговора.

Сачињена је радна верзија Општег колективног уговора, а Председништво Савеза је прихватило предметни текст и припремило одбор за преговоре, који су званично почели 1. августа 2005. године. Преговори су се одржавали на нивоу преговарачких одбора, експертских тимова и шефова преговарачких одбора репрезентативних синдикалних централа и удружења послодаваца. Као резултат тога, 1. септембра 2005. године потписан је Протокол о усаглашеном тексту Општег колективног уговора који је прослеђен на даљи поступак.

СССС је прихватио усаглашени текст Општег колективног уговора, али Управни одбор Уније послодаваца 20. септембра 2005. године одбија усаглашену верзију Општег колективног уговора, о чему обавештава синдикате писменим путем тек 3. октобра 2005. године, предлажући уместо усаглашене верзије сасвим нову у којој су поједина права запослених мања него што су утврђена Законом о раду.

У циљу разрешења спорних питања и потписивања Општег колективног уговора, ангажовани су у својству посредника Фондација Фридрих Еберт, Социјално-економски савет и Влада Србије, али договор није постигнут.

* * *

У циљу потписивања Општег колективног уговора, током 2006. и 2007. године интензивирани су активности, при чему су коришћени и различити видови притисака на Унију послодаваца Србије. Упркос низу разговора на нивоу руководства Уније и синдиката, као и на нивоу преговарачких тимова и експерата, до усаглашавања ставова није дошло.

Више пута је од владе, надлежних министарстава и њених представника захтевано непосредно ангажовање и укључивање у процес преговарања, све у циљу постизања договора за закључивање Општег колективног уговора.

Такође, одмах након формирања нове владе, обављен је разговор са новим министром за рад и социјалну политику (7. марта 2007.), о актуелним питањима остваривања социјалног дијалога и колективног преговарања, како на националном, тако и на нивоу грана и делатности, са последицама приватизације на материјално-социјални положај запослених и кршењу синдикалних слобода и права послодаваца.

На захтев СССС, Социјално-економски савет Србије, на седници од 13. априла 2007. године, разматрао је услове за доношење одлука о проширењу дејства посебних колективних уговора и дао је подстицај закључењу Општег колективног уговора.

Поводом Светског дана слободе медија, 4. маја 2007. године, Савез је на пригодном скупу који је тим поводом организован посебно истакао значај закључивања Општег колективног уговора и гранских колективних уговора за социјалну сигурност запослених у процесу приватизације.

Поново, 10. септембра 2007. године, СССС иницира и захтева од Уније хитан наставак активности на преговорима о Општем и појединачним колективним уговорима, како би били потписани у што краћем року.

Истовремено су настављени напори ка успостављању редовног социјалног дијалога са владом, односно ресорним министарствима и УПС. Почетком октобра 2007. године упућени су предлози тема за расправу на седницама Социјално-економског савета, који се односе пре свега на закључивање општег, посебних и појединачних колективних уговора, на проблем незапослености и положај запослених у предузећима, на ратификовање Европске социјалне повеље и друга актуелна питања.

Такође, у октобру 2007. године, прихваћен је предлог Савеза и одржан је састанак представника синдиката и Уније послодаваца Србије, на којем је разматрано питање закључивања Општег и посебних колективних уговора, али договор није постигнут.

Истовремено, у периоду септембар-децембар 2007. године, један број самосталних синдиката грана и делатности, као и поједина већа Савеза синдиката на територији, организују масовне протесте на којима се захтева и потенцира закључивање Општег и посебних колективних уговора, вођење редовног социјалног дијалога, повећање зарада, потписивање протокола о зарадама за 2008. годину, укидање Уредбе о замрзавању зарада и решења у Закону о буџету за 2008. годину.

Веће Савеза самосталних синдиката Србије, на седници одржаној 13. новембра 2007. године, разматрајући материјални и социјални положај запослених захтева разговор са председником владе и министром рада и социјалне политике због незадовољства запослених Предлогом уредбе о замрзавању зарада и проблема око колективног преговарања и социјалног дијалога, односно немогућности закључивања Општег и посебних колективних уговора.

Председништво Савеза је, на седници 27. децембра 2007. године, подржало протесте самосталних синдиката запослених у управи, правосуђу и друштвеним организацијама, образовању, научној – истраживачкој делатности, јавних комуналних и других јавних предузећа, који су поред осталог потенцирали закључивање Општег колективног уговора и посебних колективних уговора.

Истовремено, Председништво је утврдило Предлог одлуке и оперативног плана доношења одлуке о организовању Првомајског протеста – 2008. године у Београду, на којем ће чланови синдиката, запослени, незапослени, млади и пензионери, уколико не буду закључени општи и посебни колективни уговори, изразити незадовољство због тешког материјалног и социјалног положаја, даљег социјалног раслојавања и осетног сиромашења великог броја грађана, растуће незапослености и непостојања одрживе стратегије новог запошљавања, рестриктивног радно социјалног законодавства и непостојања добре воље да се кроз редовни дијалог социјалних партнера отпочне са решавањем многобројних проблема.

На састанку са председницима самосталних синдиката грана и делатности, 10.01.2008. године, разматрана су питања утврђивања стратегије преговора на изради и потписивању посебних колективних уговора.

У складу са закључцима Већа СССС и информације о колективним уговорима у Републици, Председништво Савеза (29. 01. 2008.) усваја Стратегију за закључивање колективних уговора, у којој су:

- предвиђене мере и активности које ће се предузимати у циљу превазилажења застоја и отклањања проблема у вођењу социјалног дијалога и колективног преговарања, а посебно ради обавезног закључивања Општег колективног уговора, као и закључивања посебних (гранских) колективних уговора,

- прецизиране активности Савеза, самосталних синдиката грана и делатности и синдикалних организација, на закључивању колективних уговора,

- утврђени принципи за колективно преговарање,

- прецизиран минимум питања која треба да буду садржана у закљученим колективним уговорима.

На захтев СССС председник Републике и министри рада и социјалне политике, економије и регионалног развоја и финансија присуствовали су 31. марта 2008. године седници Председништва Већа, проширеној с председницима самосталних синдиката. Том приликом је разговарано о актуелним питањима вођења социјалног дијалога, незадовољству запослених и грађана Србије због тешког материјалног и социјалног положаја, велике незапослености, ниских зарада и пензија, кршења радних права запослених, незадовољавајућег нивоа привредног развоја и непостојања редовног и истинског социјалног дијалога између владе, послодаваца и синдиката.

Посебно је истакнуто да, због опструкције УПС-а, раније усаглашен текст Општег колективног уговора још није потписан, као и већина гранских колективних уговора, што доводи до тога да запослени немају основну заштиту својих права, права на рад и зараду, као и права на безбедан рад и заштиту на раду. Како је истакнуто, то је био и разлог, који је определио Савез самосталних синдиката Србије да организује Првомајски протест запослених и тако још једном упозори владу и институције на своје оправдане захтеве.

Као резултат тих разговора закључен је 23. априла 2008. године Протокол о разумевању који су потписали председник Србије и председник Савеза самосталних синдиката Србије.

Председник Републике је, потписујући Протокол, изразио спремност да ће се у оквиру својих надлежности, између осталог, ангажовати на:

- превазилажењу застоја у раду Социјално-економског савета Републике Србије;
- стварању услова за отпочињање суштинског и редовног социјалног дијалога у Србији, уз учешће свих социјалних партнера;
- превазилажењу застоја у колективном преговарању и закључивању колективних уговора на нивоу Републике, кроз непосредни разговор са УПС и Привредном комором Србије, а у циљу покретања одговарајућих иницијатива које ће обезбедити стварање услова за што хитније потписивање Општег и посебних колективних уговора;
- на томе да се оствари сарадња и редовни контакти Савеза самосталних синдиката Србије са владом и ресорним министрима.

Дана, 16. априла 2008. године, организован је округли сто под називом **«Зашто је Србија без колективних уговора»**, на којем су узели учешће представници синдиката научне и стручне јавности, социјални партнери и представници министарства. Такође, у оквиру Социјално-економског савета обављено је низ разговора о начину превазилажења проблема везаних за потписивање Општег колективног уговора.

Најзад, 29. априла 2008. године у Сава центру, одржана је конвенција на којој је, уз присуство великог броја представника СССС, другог репрезентативног синдиката и УПС, као и председника Србије и појединих министара, потписан Општи колективни уговор.

На дан 1. маја 2008. године, у Београду, одржан је масовни протест у организацији Савеза, на којем је истакнуто да је као резултат најаве тог протеста дошло до потписивања Општег колективног уговора.

Општи колективни уговор је ступио на снагу 17. маја 2008. године, али је његово дејство у време ступања на правну снагу било ограничено, јер су норме биле у примени само у односу на послодавце који су чланови УПС-а у време закључења тог општег акта.

У циљу обезбеђивања једнаких услова рада који представљају минимум права запослених из рада и по основу рада, потписници Општег колективног уговора су након његовог уписивања у Регистар колективних уговора (5. маја 2008. године), већ 7. маја 2008. године упутили Захтев министру рада и социјалне политике да донесе одлуку о проширеном дејству ОКУ, односно да се његова примена односи на све послодавце у Републици.

У мају 2008. године одржани су избори након којих је формирана нова Влада Србије, тако да се скоро три месеца чекало на разговоре са владом и Министарством рада око доношења проширеног дејства ОКУ и формирања новог састава Социјално-економског савета.

Међутим, представници владе и Уније сматрали су да велико оптерећење за послодавце и владу представљају висине регреса и топлог obroка, утврђених у Општем колективном уговору.

Активностима Савеза самосталних синдиката Србије у вези доношења одлуке о проширеном дејству ОКУ и његовој примени била је посвећена 10. седница Већа СССС, која је одржана 29. октобра 2008. године. Веће је прихватило информацију о активностима на реализацији захтева за проширено дејство ОКУ и усвојило Одлуку којом се овлашћују представници Савеза у Социјално-економском савету да у преговорима са социјалним партнерима у погледу одредби Општег колективног уговора, које се односе на накнаду исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (члан 32. ОКУ), могу да прихвате смањење највише до 30%.

На седници Социјално-економског савета, одржаној 31. октобра 2008. године, једногласно је усвојена препорука министру рада и социјалне политике да потпише Одлуку о проширењу дејства Општег колективног уговора, а такође је препоручено да се закључи Анекс I Општег колективног уговора, којим би се накнада за исхрану у току рада уместо 20% смањила на 15%, а да регрес износи 75% просечне зараде у Републици, а не 100% како је предвиђено Општим колективним уговором.

Препорука Социјално-економског савета прихваћена је од социјалних партнера, па су, 6. новембра 2008. године, СССС, друга репрезентативна централа и удружење послодавца закључили Анекс I Општег колективног уговора („Службени гласник РС“ бр.104/2008), који је ступио на снагу 19. новембра 2008. године, у коме су за 25% умањена давања за месечну исхрану у току рада као и регрес за коришћење годишњег одмора, са применом од 1. јануара 2009. године.

Министар рада и социјалне политике донео је 6. новембра 2008. године Одлуку о примени ОКУ на све послодавце („Службени гласник РС“ бр.104/2008), која је ступила на снагу 19. новембра 2008. године, са применом од 1. јануара 2009. године.

Одмах по објављивању проширеног дејства Општег колективног уговора уследиле су изјаве председника владе и појединих министара у јавности да због светске економске кризе и предлога рестриктивног буџета Републике за 2009. годину, права која проистичу из Општег колективног уговора неће важити за све запослене, посебно за буџетске кориснике.

Истовремено, од представника владе и Уније послодаваца почели су да стижу захтеви да се одложи примена одредаба ОКУ, које се односе на финансијске обавезе послодаваца.

Савез самосталних синдиката Србије је оштро реаговао кроз јавна саопштења, истичући да су те најаве изазвале велико незадовољство међу члановима СССС и шире и

уједно су отвориле простор и пружиле алиби послодавцима да се та права не поштују и у другим секторима.

Због тога су председнику владе и министру рада упућени оштри протести због непоштовања примене потписаног Општег колективног уговора и његовог проширеног дејства. Такође, Савез самосталних синдиката Србије је о томе обавестио и међународне синдикалне организације: Међународну конфедерацију синдиката, Европску конфедерацију синдиката, као и Међународну организацију рада, тражећи њихову солидарност и подршку у остваривању захтева Савеза и превазилажењу насталог проблема.

У периоду од краја новембра до краја децембра 2008. године, вођени су интензивни разговори између представника репрезентативних синдиката, владе и удружења послодаваца у циљу проналажења одговарајућих решења.

СССС је оценио да су, најпре потписивањем, а одмах потом деградирањем одредаба Општег колективног уговора и његовог проширеног дејства, социјални партнери доказали да је опредељење за социјални дијалог само фарса и куповина времена да би се смањиле социјалне тензије због тешког бремена које носи само свет рада у Србији.

У знак протеста, представници Савеза, 4. децембра 2008. године, нису присуствовали потписивању, односно нису потписали Програм пристојног рада за Републику Србију 2008-2011. године и о томе обавестили Канцеларију Међународне организације рада у Београду и Министарство рада и социјалне политике.

Председништво Већа СССС, на седници 2008. године, разматрајући светску економску кризу и њен утицај на привреду и положај запослених у Републици, закључило је да питање проширеног дејства Општег колективног уговора не би требало ни да се поставља, јер постоји довољно простора да се оно примењује.

У циљу превазилажења настале ситуације, а с обзиром на то да на Колегијуму Социјално-економског савета није постигнут консенсус социјалних партнера о примени Одлуке о проширеном дејству ОКУ, затражено је да се представници репрезентативних синдиката састану са председником Републике и председником Владе Србије.

На седници Председништва СССС, са председницима самосталних синдиката (12. децембра 2008. године) заузет је јединствен став да Савез не одустаје од захтева да се проширено дејство ОКУ примењује од 1. јануара 2009. године на све послодавце и запослене, приликом закључивања посебних (гранских) колективних уговора. Тако су свим посланичким групама у Скупштини Србије упућени амандмани на Предлог Закона о буџету Републике Србије за 2009. годину, са захтевом да се тај закон не усвоји док се не обезбеде средства за топли оброк и регрес.

Веће СССС, на седници одржаној 23. децембра 2008. године, разматрајући светску економску кризу и њен утицај на материјално - социјални положај запослених и привреду Србије, једногласно је донело Одлуку о организовању протестних активности ради реализације захтева о примени одредаба ОКУ и Одлуке о примени ОКУ на све послодавце на територији Србије. Након одржане седнице чланови Већа своје незадовољство изразили у протестној шетњи испред Народне скупштине и Владе Србије. Представници СССС су поводом датих амандмана на Закон о буџету разговарали с председницом Скупштине, представницима више посланичких група, као и члановима Одбора за рад и борацка питања Скупштине.

На седници Социјално-економског савета Србије, одржаној 26. децембра, није постигнут договор између социјалних партнера, чиме је институт колективног преговарања доведен у питање, а социјални дијалог прекинут. Савез самосталних синдиката Србије је и овог пута остао при ставу да се дијалогом и компромисом морају решавати сва спорна питања, али не на штету запослених.

Унија послодаваца Србије је 29. 12. 2008 године обавестила Савез да је донела одлуку о отказу ОКУ, а 30. 12. 2008 године министар рада и социјалне политике ставио је ван снаге Одлуку о примени ОКУ на све послодавце на територији Републике.

Председништво Савеза је, на хитно сазваној седници 30.12.2008. године, анализирајући активности везане за ОКУ, најаве непримењивања његовог проширеног дејства од 1. јануара 2009. године и отказивање ОКУ Уније послодаваца Србије, оценило поступке владе и УПС непримереним и супротним европским стандардима за успостављање суштинског социјалног дијалога у Србији и, с тим у вези, утврдило **Стратегију деловања и даљих активности Савеза самосталних синдиката Србије**.

Са те седнице упућено је јавно упозорење влади, посланицима Скупштине, Унији послодаваца, председнику Републике и грађанима Србије, због укидања института колективног преговарања и социјалног дијалога у Србији, у коме се поручује да СССС и овог пута остаје одлучан у намери се обезбеди бољи живот запослених и грађана, при чему ће се терет и последице економске кризе равномерно распоредити на све.

Истог дана, у Савезу је одржана конференција за новинаре, на којој јавност информисана о проблематици примене ОКУ.

Такође, Председништво Савеза закључило је да се настави са применом свих средстава синдикалне борбе, од протеста, штрајкова упозорења, преговора и других активности за реализацију захтева за примену ОКУ и гранских колективних уговора; да се инсистира на социјалном дијалогу са Владом Србије и послодавцима, ради поштовања усвојених закона, донетих одлука и датих обећања о социјално одговорној влади; да се покрене тужба против Уније послодаваца Србије и влади пред надлежним судовима због покретања поступка отказа ОКУ и Одлуке о проширеном дејству ОКУ, као и против директора и чланова управних одбора у колективима и локалној самоуправи; да се покрене поступак утврђивања репрезентативности Уније послодаваца Србије, као и иницијатива да се удружењима Привредне коморе Србије призна преговарачки статус; обавесте међународне синдикалне организације и асоцијације, Међународна организација рада, Међународна конфедерација синдиката, Европска конфедерација синдиката и Европска унија о стању социјалног дијалога у Србији и затражи њихова подршка за остваривање захтева СССС. Договорено је, такође, да се позове друга репрезентативна синдикална централа како би заједничким акцијама били реализовани ти захтеви.

Петог јануара 2009. године одржан је састанак руководства Савеза и друге репрезентативне централе, на којем су разматрана актуелна питања примене ОКУ и његовог проширеног дејства, односно стратегија деловања и заједничке активности које треба предузети због отказа тог уговора и стављања ван снаге Одлуке о проширеном дејству ОКУ. Истог дана, одржана је заједничка конференција за штампу на којој су најављене заједничке активности обе синдикалне централе у циљу обезбеђења поштовања донетих одлука у вези примене ОКУ. Заједничка оцена руководства две репрезентативне синдикалне централе била је да се Општи колективни уговор и његово проширено дејство мора поштовати, при чему терет транзиције и последице светске економске кризе треба да поднесу сви равноправно, а не само запослени. Том приликом је договорено да се заједничке протестне и друге активности воде координирано и да заједничка седница два председништва буде одржана 22. јануара 2009. године.

У међувремену, 9. јануара 2009. године, представници две репрезентативне синдикалне централе разговарали су са председником Србије, председником Владе Србије и министром рада и социјалне политике о актуелној светској економској кризи и проширеном дејству ОКУ, при чему је дат посебан значај и подстрек вођењу социјалног дијалога.

Две синдикалне централе су 15. јануара 2009. године упутиле Уставном суду Иницијативу за оцену уставности и законитости Одлуке о стављању ван снаге Одлуке о примени Општег колективног уговора на све послодавце на територији Србије, коју је 30. 12. 2008. донео министар рада и социјалне политике.

Неодговорно понашање УПС-а, која је непуних шест месеци од потписивања ОКУ отказала тај уговор без икаквих аргумената и владе, односно министра за рад и социјална питања, који је ставио ван снаге Одлуку о проширеном дејству Општег колективног уговора, суштински су довели до прекида социјалног дијалога.

СССС се поново суочио са непоштовањем преузетих обавеза социјалних партнера, иако је прихватањем Анекса I ОКУ у новембру 2008. показао да је спреман на дијалог, преговоре и компромисе са социјалним партнерима.

Током јануара 2009. године, на иницијативу владе и Министарства рада и социјалне политике, вођени су „тешки» и интензивни преговори са председником владе, министром рада и социјалне политике и Унијом послодаваца о начину превазилажења постојеће ситуације, што је на крају резултирало предлогом да се донесе посебан Споразум о даљем развоју социјалног дијалога, чиме би се социјални партнери у условима светске економске кризе, која погађа и Србију, вратили социјалном дијалогу и избегли ситуацију да се постојећи проблеми решавају штрајковима и протестима, јер је чињеница да би и након изласка на улице морали опет да седнемо за преговарачки сто.

Сагледавајући све аргументе, а након веома исцрпне расправе, Председништво СССС је, 23. јануара 2009. године, донело одлуку да се прихвати потписивање споразума о даљем развоју социјалног дијалога. Том приликом је оцењено да потписивање тог споразума има изузетан значај за синдикат, јер значи наставак социјалног дијалога, колективног преговарања и истиче значај поштовања постојећих колективних уговора, а замрзавање појединих одредаба ОКУ, као уступак синдиката, орочено је на шест месеци. Компромис на који је синдикат пристао како би се у условима економске и финансијске кризе очувао ниво запослености и лакше пребродиле њене последице, не значи да се одустало од захтева за већа права запослених. Међутим, уколико се потписани Споразум не примени, СССС ће тражити одговорност владе и Уније послодаваца Србије, односно применити сва друга средства синдикалне борбе за поштовање преузетих обавеза.

На предлог Социјално-економског савета Србије, закључен је 30.01.2009. године Споразум о даљем развоју социјалног дијалога, чији су потписници Влада Србије, Унија послодаваца, Савез самосталних синдиката Србије и УГС „Независност“.

Реализујући одредбе потписаног Споразума о даљем развоју социјалног дијалога:

а) министар рада и социјалне политике донео је Одлуку о примени ОКУ са Анексима I и II, на све послодавце на територији Републике, која је ступила на снагу 11. 02. 2009.године.

б) Унија послодаваца Србије донела је Одлуку о повлачењу отказа ОКУ 6.02.2009. године.

в) Удружење послодаваца и репрезентативни синдикати закључили су 30. јануара 2009. године Анекс II ОКУ који је ступио на снагу 11.02.2009.год. по којем се привремено одлаже примена 11 одредаба ОКУ, с тим што ће се датум почетка њихове примене одредити посебним анексом тог уговора, а у складу са Споразумом о даљем развоју социјалног дијалога.

Социјално-економски савет је 25. маја 2009. године усвојио анализу примене Споразума о даљем развоју социјалног дијалога, са предлогом стручног мишљења, коју су припремила стална радна тела Социјално-економског савета.

Веће је на седници 17.09.2009. године разматрало Анализу примене Споразума о даљем развоју социјалног дијалога и том приликом констатовало да се у већини не извршавају обавезе које су прихватили остали социјални партнери, односно да се у највећем броју одредби суштина Споразума у пракси не реализује, и то:

1. И даље је присутан проблем у раду Социјално-економског савета, јер се у пуној мери не реализује законска обавеза благовременог достављања на разматрање Социјално-економском савету нацрта закона и других аката значајних за материјални и социјални положај запослених и послодаваца (тачка 1. и 2. Споразума).

2. Да у року предвиђеном Споразумом није закључен ниједан посебан колективни уговор од укупно четири, поводом којих су вођени преговори пре 30. јануара 2009. године – Посебан колективни уговор за металску индустрију Србије, Посебан колективни уговор за делатност пољопривреде, прехранбене и дуванске индустрије и водопривреде Србије, Посебан колективни уговор за делатност хемије и неметала Србије и Посебан колективни

уговор за делатност грађевинарства и индустрију грађевинског материјала Србије (тачка 1, алинеја 3. Споразума).

3. Такође, у року од три месеца од дана потписивања Споразума, ни о једном посебном колективном уговору нису вођени преговори, нити је иједан посебни колективни уговор закључен (тачка 1, алинеја 4. Споразума).

4. Задржавањем члана 28. у Закону о буџету за 2009. годину (Сл. гласник РС бр. 120/08) у великој мери нарушио је систем колективног преговарања у Републици, а што се посебно односи на јавне службе и државне органе (тачка 3. алинеја 1. Споразума).

5. У 10 јавних предузећа нису закључени колективни уговори, од којих су у девет на снази правилници о раду, док у једном не постоји општи акт, што је резултат недовољне активности надлежних министарстава и пословодства тих јавних предузећа (тачка 3, алинеја 1. Споразума).

6. Још није донета одлука о проширеном дејству Посебног колективног уговора за делатност угоститељства и туризма Србије (тачка 3, алинеја 3. Споразума).

7. Због непоштовања Споразума у делу обавезе закључивања посебних (гранских) колективних уговора, као и примене члана 28. Закона о буџету за 2009. годину, није постигнут један од основних циљева закљученог Споразума – унапређивање процеса колективног преговарања, које је на тај начин изгубило сваки смисао (тачка 1, алинеја 3. и 4, тачка 3, алинеја 1. и 3. Споразума).

8. Недовољно је спроведен надзор надлежних инспекција око примене закона и колективних уговора, а посебно око исплате минималних зарада (тачка 3, алинеја 4. Споразума).

9. Код једног броја послодаваца код којих су закључени колективни уговори није задржан стечени ниво права запослених, већ је умањиван због негативних ефеката светске економске кризе (тачка 4. Споразума).

10. Опадање стопе запослености указује да мере које је влада предузимала нису обезбедиле очување радних места (тачка 4. Споразума).

11. Стално исказивање вишка запослених у једном броју привредних субјеката, као и најави вишка запослених у државним органима и јавним службама, указује да нису предузете довољне активности на очувању радних места (тачка 4. Споразума).

Том приликом, Веће Савеза је донело одлуку којом је предложило учесницима у закључивању Општег колективног уговора да закључе Анекс III ОКУ о престанку важности Анекса II ОКУ. Тај предлог прихватила је друга репрезентативна синдикална централа, за разлику од удружења послодаваца.

У међувремену, почео је да ради Координациони одбор за праћење примене ОКУ у којем су заступљени представници потписника ОКУ. Поред утврђивања предлога Анекса ОКУ, Одбор је почео са давањем аутентичних тумачења за примену појединих одредби тог уговора.

* * *

Значај ОКУ је у томе што је његово закључивање резултат преговора између репрезентативних синдиката и репрезентативног удружења послодаваца, у којем сами синдикати и послодавци без учешћа представника владе, уређују права и обавезе запослених и послодавца и своје међусобне односе.

Примена ОКУ допринела је бољем остваривању права запослених, обезбеђивању њихове веће заштите и једнаког положаја, као и бољој сарадњи између послодаваца и запослених.

Потписаним ОКУ, у 64 случаја прецизирана су и разрађена поједина права запослених и синдиката, и то: разрађена су и прецизирана права запослених (17); утврђена су већа права и повољнији услови рада запослених, од законског минимума (19); прецизирана су поједина питања која треба разрадити у посебним колективним уговорима и колективним уговорима код послодавца (12); разрађена и прецизирана права синдиката и обавезе послодаваца према синдикату (16).

Међутим, одлагањем примене 11 одредби ОКУ остају на снази и примењују се све одредбе Закона о раду, као и одредбе посебних колективних уговора и колективних уговора код послодавца, што значи да одлагање примене одређених одредби ОКУ апсолутно не значи да се одлажу од примене важеће одредбе посебних колективних уговора и колективних уговора код послодаваца.

Такође, према Споразуму о даљем развоју социјалног дијалога учесници Споразума, између осталог, предвиђају да ће «предузети мере и активности да се закључени колективни уговори код послодавца поштују и запосленима обезбеди стечени ниво права». То, између осталог, значи да ће, у колективним уговорима код послодавца одредбе које се односе на накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора и друге одредбе које су привремено одложене Анексом II Општег колективног уговора, и даље остати на снази.

С друге стране, потписници Споразума, поред осталог, сагласни су «да се посебни колективни уговори о којима су вођени преговори, закључе у року од 30 дана», а да социјални партнери започну преговоре и закључе остале посебне колективне уговоре, у року од три месеца, од дана закључења Споразума о даљем развоју социјалног дијалога.

Одлагањем примене одређених одредби ОКУ на снази и даље преостаје значајан број одредби (53), које се непосредно примењују, а на квалитетнији начин уређују питања из радног односа, него што је то регулисано Законом о раду, односно запосленима дају већа права од права предвиђених Законом, а такође осигурава и додатна права која нису садржана у Закону о раду.

Имајући све то у виду, може се констатовати да је Савез самосталних синдиката Србије у извештајном периоду водио интензивне активности које су резултирале закључивањем Општег колективног уговора, чиме је реализован један од најважнијих задатака Савеза, утврђен у Програму за мандатни период 2006-2010. година и једна од основних надлежности утврђена Статутом СССС.

Посебни колективни уговори

Почетак извештајног периода карактерише престанак важења 36 посебних колективних уговора и примена само четири посебна колективна уговора, и то: Посебан колективни уговор за државне органе, Посебан колективни уговор за социјалну заштиту у Републици Србији, Посебан колективни уговор за више и високо образовање и Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика.

Самостални синдикати, односно синдикати грана и делатности у оквиру Савеза иницирали су активности на преговарању и закључивању посебних – гранских колективних уговора. Припремљени су текстови нацрта 15 посебних–гранских колективних уговора и понуђени социјалним партнерима као основа за преговарање (Влади Србије, односно Унији послодаваца Србије).

У току 2006. године продужена је важност Посебног колективног уговора за социјалну заштиту у Републици и закључена два нова посебна колективна уговора – Посебан колективни уговор за научне институте чији је оснивач Република и Посебан колективни уговор за запослене у установама културе чији је оснивач Република.

У току 2007. године закључена су три посебна колективна уговора - Посебан колективни уговор за делатност угоститељства и туризма Србије, Посебан колективни уговор за запослене у установама студентског стандарда и Посебан колективни уговор за радно ангажовање естрадних уметника и извођача у угоститељству, дискографији и концертној делатности.

У току 2009.године потписана су три посебна колективна уговора, јер је постојећима истекао рок важности, и то: Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика, Посебан колективни уговор за високо образовање и Посебан

колективни уговор за државне органе, са анексом за запослене у локалним самоуправама и територијалним аутономијама.

У току 2010. године потписан је Посебан колективни уговор за запослене у установама културе, а министар рада и социјалне политике донео је одлуку о проширеном дејству на све установе културе у Србији.

С представницима владе и надлежних министарстава скоро пуне четири године воде се преговори о закључењу посебних колективних уговора за здравствену делатност, социјалну заштиту и запослене у комуналној делатности за територију Србије. Иако су преговарачки одбори усагласили већину одредби, још нису потписани ти уговори.

С друге стране, још од 2005. године воде се преговори са представницима Уније послодаваца Србије о закључењу посебних колективних уговора, и то: Посебан колективни уговор за металску индустрију Србије, Посебан колективни уговор за делатност пољопривреде, прехранбене, дуванске индустрије и водопривреде Србије, Посебан колективни уговор за делатност хемије и неметала Србије, Посебан колективни уговор за делатност грађевинарства и индустрију грађевинског материјала Србије. Самостални синдикати грана и делатности, припремили су текстове посебних колективних уговора који су усаглашени са другом синдикалном централом, интензивно се воде преговори, међутим, никако да се постигне договор о њиховом закључивању, а разлози су, пре свега, опструкција и недовољна спремност Уније послодаваца да преузме део одговорности за закључење тих уговора.

Такође, Самостални синдикат путара Србије припремио је текст Посебног колективног уговора за делатност путне привреде Србије и упутио захтев Удружењу послодаваца путне привреде Србије да се приступи преговарању ради закључења. Међутим, скоро две године Удружење послодаваца путне привреде Србије избегава почетак преговора.

Савез самосталних синдиката Србије, на више седница Председништва и Већа, разматрао је проблематику закључивања посебних колективних уговора и безброј пута је иницирао разговоре на Социјално-економском савету, са представницима владе и надлежних министарстава и руководством Уније послодаваца Србије, како би поспешили и убрзали процес преговарања за закључивање посебних колективних уговора.

Колективни уговори код послодаваца

Због проблема у преговарању и немогућности закључивања посебних колективних уговора, самостални синдикати грана и делатности, у извештајном периоду, посебну су пажњу посветили закључивању колективних уговора код послодаваца.

Пружана је непосредна помоћ великом броју руководства синдикалних организација кроз припрему нацрта текста колективних уговора код послодаваца, давању примедби и сугестија на припремљене текстове, непосредно учешће у преговорима за закључење колективних уговора код послодаваца, као и кроз едукацију преставника синдиката за вођење преговора и примену одредби закључених колективних уговора код послодаваца. Значајну помоћ пружали су и савези синдиката на територији.

Такође, представници СССС, на захтев самосталних синдиката грана и делатности, непосредно су се ангажовали на пружању помоћи руководством синдикалних организација око израде колективних уговора код послодаваца. Урађен је огледни примерак текста колективног уговора код послодавца који је у многоме допринео убрзању преговора о закључивању колективних уговора.

Као резултат тих активности може се констатовати да је више од 60% запослених обухваћено колективним уговорима код послодаваца. Код мањег броја послодаваца у примени су правилници о раду, што је резултат недовољног ангажовања руководства синдикалних организација самосталних синдиката код тих послодаваца.

Од укупно 28 јавних предузећа и установа, где је оснивач Република, код 19 су закључени колективни уговори код послодаваца, а код девет је у примени Правилник о раду.

VI

ОРГАНИЗАЦИЈА И РАЗВОЈ САВЕЗА САМОСТАЛНИХ СИНДИКАТА СРБИЈЕ

Репрезентативност

На позив ресорног министарства, прво утврђивање репрезентативности синдикалних централа у Србији обављено је у мају 2004. године и тада је утврђена репрезентативност Савеза самосталних синдиката Србије. На основу члана 233. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС, бр. 24/05, 61/05 и 54/09) захтев за преиспитивање утврђене репрезентативности може се поднети по истеку рока од три године.

После истека тог рока, а полазећи од друштвених промена које су значајно утицале на запосленост и синдикалну организованост, Савез самосталних синдиката Србије затражио је утврђивање/преиспитивање своје репрезентативности. Предходно је, незадовољан вишемесечном блокадом у раду, повукао представнике из Одбора за утврђивање репрезентативности, чиме су послови одбора прешли у надлежност Министарства рада и социјалне политике. Покретањем тих активности, Савез је изразио спремност за дефинисање положаја синдиката према броју чланова и опредељеност за успостављање и развој суштинског социјалног дијалога у Србији.

Са тим циљем, Веће Савеза позвало је самосталне синдикате на утврђивање/преиспитивање њихове репрезентативности. Захтев су поднела 24 самостална синдиката и то:

- Самостални синдикат запослених у пољопривреди, прехрамбеној, дуванској индустрији и водопривреди,
- Самостални синдикат металаца,
- Самостални синдикат радника енергетике и петрохемије,
- Самостални синдикат предшколског васпитања и образовања,
- Синдикат запослених у правосудним органима, Синдикат занатства, услужних делатности и приватног сектора,
- Синдикат културе,
- Самостални синдикат трговине,
- Самостални синдикат текстила, коже и обуће,
- Синдикат управе,
- Синдикат запослених у здравству и социјалној заштити,
- Самостални синдикат шумарства и прераде дрвета,
- Самостални синдикат естрадних уметника и извођача,
- Синдикат радника грађевинарства и ИГМ,
- Самостални синдикат хемије и неметала,
- Самостални синдикат угоститељства и туризма,
- Самостални синдикат запослених у друмском и градском саобраћају,
- Самостални синдикат путара,
- Самостални синдикат запослених у графичкој, издавачкој, информативној делатности и кинематографији,
- Синдикат радника ваздушног саобраћаја и ваздухопловства,
- Синдикат радника речног, морског и језерског саобраћаја,
- Самостални синдикат лука и пристаништа,
- Синдикат железничара, и
- Самостални синдикат запослених у банкама, осигуравајућим друштвима и другим финансијским организацијама.

Захтев нису поднели Синдикат образовања, Синдикат у научноистраживачкој делатности, Синдикат у комунално-стамбеној делатности и Самостални синдикат поштанских радника.

Уз непосредно анажовање представника Министарства рада и социјалне политике, присуство представника других синдикалних централа, релевантних послодавачких удружења и медија, 22. децембра 2009. године извршено је пребројавање више од 290.000 изложених приступница чланова самосталних синдиката. Приступнице за утврђивање репрезентативности СССС приложили су и синдикати који нису поднели захтев.

Са бројем чланова самосталних синдиката и презентованих приступница потврђен је положај Савеза самосталних синдиката Србије као репрезентативне и највеће синдикалне централе у Србији. Такође, утврђена је репрезентативност свих 24 синдиката који су поднели захтев чиме је утврђена и њихова водећа улога у заступању интереса запослених и закључивању колективних уговора у гранама и делатностима.

У циљу обезбеђења несметаног спровођења активности на утврђивању репрезентативности, Веће СССС активно је учествовало у изради и доношењу Пословника о раду Одбора за утврђивање репрезентативности синдиката и удружења послодаваца, којима се уместо консензуса уводи већински систем одлучивања и стварају нормативне претпоставке за отклањање блокаде у обављању надлежности.

Избор новог руководства и консолидовање материјално-финансијског пословања

Предходни, XIII конгрес Савеза самосталних синдиката Србије, одржан је у условима озбиљних економских поремећаја, губитака у пословању и честих блокада текућег рачуна Савеза. Основни узрок таквог стања налазио се у непоштовању расподеле чланарине утврђене Статутом СССС и њеном закидању или неуплаћивању од великог броја корисника текућих рачуна и то на свим нивоима организовања. Тиме су доведени у питање рад органа и остваривање улоге Савеза.

Са поремећајима у материјално-финансијском пословању исказане су и слабости у организованости Савеза, преорганизованости и по гранском и територијалном принципу и њихова неприлагођеност новим условима деловања и објективним могућностима.

Годину дана након XIII конгреса изабрани председник Савеза због болести није обављао дужност, а потом је отишао у пензију. Секретар Већа Савеза изабран је шест месеци по одржавању конгреса.

Са кризом руковођења продубљени су проблеми у Савезу, али је њихово решавање одложено, а тиме и спровођење конгресних одлука и резолуција.

У таквим околностима покренута је активност за избор новог председника Савеза. На основу предлога добијених из самосталних синдиката, Савеза самосталних синдиката на територији и синдикалних организација, Веће је, тајним гласањем између више кандидата, изабрало Љубисава Орбовића за новог председника Савеза самосталних синдиката Србије.

Од новог руководства затечено стање захтевало је предузимање енергичних мера и активности на санирању и отклањању узрока који су у претходном периоду довели до губитака у пословању СССС.

Сагледани су проблеми и наглашене обавезе код: усаглашавања статута самосталних синдиката са Статутом Савеза, уплате чланарине Савезу из самосталних синдиката, јединственог вођења материјално-финансијског пословања у Савезу и његовог враћања од самосталних синдиката који су обављање ових послова поверили другим правним или физичким лицима и поштовања Статута код расподеле и уплате чланарине у синдикалним организацијама.

Због неуплаћивања чланарине, из Савеза самосталних синдиката Србије искључени су Синдикат универзитета и виших школа и Нови синдикат здравства. Такође, констатован је престанак рада Синдиката радника аеродромских услуга.

Као резултат предузетих мера и испољене одлучности у санкционисању непоштовања Статута, знатно је побољшано финансирање Савеза. Према налазима Надзорног одбора СССС за 2007. годину, највећи број самосталних синдиката од чланарине са којом располаже уплатио је припадајући део, а планирани приходи Савеза од чланарине остварени су у износу од 90%.

Успостављање правног континуитета након престанка рада ССС СЦГ

У извештајном периоду, са распадом државне заједнице Србије и Црне Горе престао је са радом Савез самосталних синдиката Србије и Црне Горе. Улогу правног следбеника преузео је Савез самосталних синдиката Србије. У оквиру раздруживања и регулисања правног наследства, извршена је деоба непокретне и покретне имовине. Савезу самосталних синдиката Црне Горе уступљен је први спрат зграде у Београду, на Тргу Николе Пашића, а остатак непокретне имовине укњижен је на Савез самосталних синдиката Србије.

Такође, Савез самосталних синдиката Србије преузео је у радни однос 26 запослених из Стручне службе Савеза самосталних синдиката Србије и Црне Горе.

Тиме је окончан један период и започела нова фаза у синдикалном покрету Србије.

Анализа функционисања Савеза самосталних синдиката у општинама

Савез самосталних синдиката Србије остао је без одређеног броја чланова природним путем. Такође, велики број чланова самосталних синдиката остао је без посла или пензионисан у току процеса приватизације и структурних промена привреде, због стечаја и ликвидације предузећа, реформи јавног сектора и услуга.

Најдрастичнији пад чланства исказан је у Савезима самосталних синдиката на територији. Смањење прихода од чланарине, уз присутну недисциплину у синдикалним организацијама код расподеле и уплате, довели су у питање положај Савеза самосталних синдиката у многим срединама.

Полазећи од тога, Веће СССС приступило је сагледавању и анализи стања у Савезима самосталних синдиката на територији, посебно у општинама и припремило предлоге мера за унапређење њиховог деловања и ефикасности у раду, због чега је изменама Статута СССС веома јасно утврђена њихова надлежност.

Констатовано је да Савез има формирана 82 савеза и 72 повереништва у општинама и да су савези организовани за територију покрајине и четири града. Добијени подаци потврдили су да највећи број већа Савеза самосталних синдиката у општинама није располагао приходима потребним за финансирање активности, исплату зарада и покривање других материјалних трошкова. Посебно су исказани незадовољавајући подаци о структури запослених и кадровској оспособљености, условима рада и техничкој опремљености, одржавању и коришћењу имовине већа Савеза самосталних синдиката у општинама.

Све је то указивало да Савез самосталних синдиката Србије мора приступити рационализацији, односно укрупњавању територијалних облика организовања уз пуно уважавање да је мрежа, односно инфраструктура коју има, велика предност која се мора прилагођавати и потврђивати у новим условима деловања.

Један од првих корака у том правцу било је покретање активности на рационализацији броја запослених у СССС и Савезима самосталних синдиката на територији. За раскид радног односа уз одговарајућу отпремнину пријавило се 44 запослена (31 административно-технички радник и 13 стручних сарадника).

Предходно је на основу социјалног програма у Већу Савеза самосталних синдиката Србије престао радни однос за 16 запослених.

Измене и допуне Статута Савеза самосталних синдиката Србије

Полазећи од слабости испољених у организовању и функционисању Савеза самосталних синдиката Србије и потреба у припреми и стварању нормативних претпоставки за спровођење предстојећих избора и одржавање XIV конгреса, Председништво Већа утврдило је основе за измену и допуну Статута Савеза.

Као основни циљеви измена и допуна Статута постављени су: успостављање рационалне и финансијски одрживе организованости Савеза самосталних синдиката на територији и увођење повереништава као облика деловања за општине; дефинисање услова односно критеријума за организовање самосталних синдиката у СССС који ће водити њиховом укрупњавању и бити гарант да ће члан остваривати права и заштиту због којих се учлањује; одређивање принципа односа у Савезу тако да самостални синдикати који га организују и Савези самосталних синдиката на територији функционишу као део јединственог система; разграничење и прецизирање изворних надлежности Савеза, самосталних синдиката и Савеза самосталних синдиката на територији, полазећи од положаја који остварују на основу закона као и заједничких функција које Савез самосталних синдиката Србије и Савези самосталних синдиката на територији обављају за самосталне синдикате и синдикалне организације; поједностављивање поступака избора и заоштравање критеријума у предлагању кандидата за носиоце најодговорнијих функција, продужавање мандата на пет година уз ограничење права избора у два мандата и увођење јединственог текућег рачуна преко којег би се распоређивала и уплаћивала чланарина за све кориснике у СССС.

Председништво Већа затражило је и да се кроз измене и допуне Статута ближе дефинишу седиште и обележја СССС, положај Председништва Већа као органа Савеза, надлежности Надзорног и Статутарног одбора, услови и поступак утврђивања одговорности односно престанка чланства и функције у органима СССС и Савеза самосталних синдиката на територији.

У складу са датим основама извршене су измене и допуне Статута Савеза самосталних синдиката Србије. Сви постављени задаци у изменама и допунама Статута Савеза реализовани су, изузев предлога о увођењу јединственог текућег рачуна.

Регистрација синдиката

Изменама Правилника о упису у регистар синдиката заоштрени су услови за упис у регистар што је продужило време издавања решења. За синдикалне активисте посебан проблем представљало је ажурирање документације потребне за упис у регистар. Најчешће због непотпуне документације захтеви су враћани, чиме је и на више месеци одлагано добијање решења о упису у регистар и остваривање својства правног лица код располагања чланарином и имовином, репрезентативност положаја и др.

Имајући то у виду, у Већу СССС, уз неопходну сарадњу са задуженима у ресорном Министарству, сачињени су огледни примерци образаца захтева и докумената које синдикална организација, самостални синдикат и Савез самосталних синдиката на територији прилажу за упис, промену назива и седишта и брисање из регистра синдиката. Ти обрасци објављени су на сајту СССС, чиме су постали доступни заинтересованима у Савезу, а према расположивим информацијама, и у другим синдикалним централама као и запосленима који су тек приступили синдикалном организовању.

Такође, Веће СССС залагало се да подношење захтева за упис података у регистар за синдикалне организације преузму самостални синдикати, а да се за савезе самосталних синдиката на територији спроводи у Већу СССС, што је и омогућено последњим изменама и допунама Правилника о упису у регистар.

Рационализација територијалне организованости

Применом критеријума дефинисаних у Статуту СССС, формирано је 45 Савеза самосталних синдиката на територији чији органи су конституисани у току протеклих избора.

Такође, на основу одредби из Основних начела Статута, чије су измене и допуне у надлежности конгреса, организовани су савези у покрајини Војводини и четири града (Београду, Нишу, Новом Саду и Крагујевцу), као и Покрајинско повереништво за Косово и Метохију.

За општине у саставу Савеза самосталних синдиката на територији формирана су 118 повереништава, са наглашеним надлежностима повереника.

Тиме је број Савеза самосталних синдиката на територији смањен за 27, а број повереништава повећан за 46.

Укрупњавањем Савеза самосталних синдиката на територији створени су услови за успешније остваривање надлежности које имају и претпоставке за даље трансформисање Савеза самосталних синдиката Србије у централу у којој ће сваки члан, без обзира на гранску и територијалну припадност, остваривати права и заштиту.

1. ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
2. ГРАД БЕОГРАД
3. КРАГУЈЕВАЦ, Рача, Баточина, Кнић, Лапово
4. НИШ, Сврљиг, Меровина, Гаџин Хан и Дољевац
5. НОВИ САД, Беочин, Ср. Карловци, Темерин, Србобран, Жабалъ
6. ПАНЧЕВО, Ковачица, Ковин, Опово
7. ВРШАЦ, Алибунар, Бела Црква, Пландиште
8. ЗРЕЊАНИН, Нови Бечеј, Тител, Сечањ, Житиште
9. КИКИНДА, Нови Кнежевац, Нова Црња, Чока
10. СТАРА ПАЗОВА, Инђија
11. РУМА, Ириг, Пећinci
12. СРЕМСКА МИТРОВИЦА, Шид
13. БАЧКА ПАЛАНКА, Бач, Бачки Петровац
14. СОМБОР, Озаци, Кула
15. БАЧКА ТОПОЛА, Мали Иђош
16. СЕНТА, Кањижа, Ада
17. ВАЉЕВО, Уб, Љиг, Лајковац, Мионица, Осечина
18. ВРАЊЕ, Владичин Хан, Сурдулица, Босилеград, Трговиште, Бујановац и Прешево
19. ЗАЈЕЧАР, Бољевац, Сокобања и Књажевац
20. ЈАГОДИНА, Параћин, Туприја, Свилајнац, Деспотовац и Рековац
21. КРАЉЕВО, Врњачка Бања
22. КРУШЕВАЦ, Ћићевац, Ражањ, Брус и Варварин
23. ЛЕСКОВАЦ, Бојник, Лебане, Медвеђе, Власотинци и Црна Трава
24. ПОЗНАЦИ, Мали Зворник, Крупањ и Љубовија
25. НОВИ ПАЗАР, Тутин и Сјеница
26. ПОЖАРЕВАЦ, Велико Градиште, Голубац, Мало Црниће, Жабари, Петровац, Кучево и Жагубица
27. СМЕДЕРЕВО
28. УЖИЦЕ, Бајна Башта, Косјерић, Чајетина, Нова Варош, Прибој и Пожега
29. ЧАЧАК, Лучани
30. ШАБАЦ, Богатић, Коцељева и Владимиринци
31. КОСОВСКА МИТРОВИЦА, Штрпце, Зубин Поток, Лепосавић, Кос. Каменица, Вучитрн и Грачаница
32. АРАНЂЕЛОВАЦ, Топола
33. МАЈДАНПЕК, Кладово и Неготин
34. ПИРОТ, Бела Паланка, Бабушница и Димитровград
35. ПРОКУПЉЕ, Куршумлија, Блаце и Житорађе
36. СМЕДЕРСКА ПАЛАНКА, Велика Плана
37. СУБОТИЦА
38. БЕЧЕЈ
39. АПАТИН
40. ВРБАС
41. АЛЕКСАНДРОВАЦ
42. АЛЕКСИНАЦ
43. АРИЉЕ
44. БОР
45. ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ
46. ИВАЊИЦА
47. КЊАЖЕВАЦ
48. РАШКА
49. ПРИЈЕПОЉЕ
50. ТРСТЕНИК

VII

СИНДИКАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ, ИНФОРМИСАЊЕ, КОМУНИКАЦИЈА И МАРКЕТИНГ

Синдикално образовање

Настојећи да синдикат да пун допринос развоју демократије, цивилног друштва и очувања света рада, а у складу са Програмом ССС Србије са 13. Конгреса, Савез самосталних синдиката Србије је у претходном периоду посебан значај посветио образовању синдикалних активиста.

Образовање се спроводило кроз више различитих форми и садржаја и на различитим нивоима организовања, у складу са специфичним захтевима и нивоом претходног синдикалног образовања и искуства, кроз семинаре, радионице и предавања. Предавања су имала едукативно-информативни карактер, док су радионице и семинари детаљније обрађивале проблеме. Кроз интерактивне радионице полазници су активно учествовали у решавању конкретних проблема у својој синдикалној организацији.

Циљ оваквих програма био је да синдикални повереник или синдикални активиста у условима транзиције, политичких и економских реформи кроз које пролази Србија, овлада знањима која су неопходна за заштиту интереса запослених. У припреми оваквих програма ССС Србије је развио сарадњу са Универзитетом, научним институтима на универзитету, невладиним организацијама, као и међународним синдикалним организацијама и МОР-ом. Предавачи су били синдикални лидери, професори универзитета и експерти из појединих области.

У циљу јачање капацитета ССС Србије у области синдикалног образовања као основе за успешније деловање и развој синдиката и објективне процене тренутног стања у области синдикалног образовања, Савез се прикључио пројекту "Процене нивоа синдикалног образовања", који су покренули Међународна организација рада (МОР) и Међународна конфедерација синдиката (МКС) - Паневропско регионално веће (ПЕРК).

У оквиру тог пројекта, ССС Србије су посетиле проценитељке образовања из Међународне конфедерације синдиката. Посета је обухватила интервјуе са различитим циљним групама, прикупљање докумената, приручника, програма. Обављено је 15 интервјуа са представницима републичких одбора, појединим председницима већа ССС са територије, председницама Секције жена и Секције младих, едукаторима, члановима-учесницима семинара и донаторима. Као део пројекта одржана је стратешка радионица и округли сто на тему: "Успостављање стратегије образовања", где су учесници били представници Савеза, самосталних синдиката, ССС на територији, секција жена и младих, особе које се баве синдикалним образовањем, представници МКС-ПЕРК из канцеларије из Сарајева и експерти из МКС-а и МОР - а. Циљ овог тематског скупа је био да се оцени стање синдикалног образовања у Савезу самосталних синдиката Србије, идентификују приоритети, размотри и дефинише стратегија синдикалног образовања у складу са реформама у СССС, односно улога и одговорност различитих структура СССС у области синдикалног образовања.

Као завршни део пројекта припремљен је Извештај о процени синдикалног образовања у земљама Југоисточне Европе, који је обухватио информације прикупљене упитником и током интервјуа са руководиоцима, активистима, тренерима и информације са одржане стратешке радионице, са гранским синдикатима и већима ССС на територији. Препоруке у склопу Извештаја биле су да треба сачинити стратегију синдикалне едукације, изградити едукациону структуру, обезбедити стабилно финансирање едукације и евентуално на Конгресу сачинити документ који се односи на ову област.

Такође, Председништво је усвојило Национални акциони план за Пројекат МКС / ПЕРК -а «Промовисање права и представљање запослених у неформалној економији» у

Србији, за период јули 2008 – јули 2009. Репрезентативне синдикалне централе у Србији су организовале конкретне активности, односно семинаре, кампање у више градова Србије.

СССС је у оквиру едукације свог чланства, уз подршку међународних фондација и организација, организовао следеће **семинаре**:

- "Европска унија, улога светске банке и ММФ, радно право у ЕУ и регрутовање синдикалног чланства", била је тема семинара, одржаног уз подршку фондације из Луксембурга.

- "Како да будемо још бољи", семинар за секретаре и стручне сараднике из самосталних синдиката и из већа ССС на територији. На семинару је разговарано о актуелним задацима синдиката, новим тенденцијама организовања синдиката у Европи, социјалом дијалогу, раду на црно, радно-правној заштити запослених и актуелним питањима приватизације.

- у сарадњи са Међународном организацијом рада организован је семинар на тему: "Макроекономска кретања и светска економска криза". Предавач на семинару био је стручњак МОР-а и ПЕРК-а проф. др Крјасто Петков, који је у склопу семинара представио књигу "Макроекономска кретања и светска економска криза". Учесници семинара били су председници самосталних синдиката Србије и стручни сарадници који се баве економском и социјалном политиком у синдикату.

- у сарадњи са Међународном организацијом рада организована је обука за синдикалце који ће се бавити питањима запошљавања младих. Одржана су 4 семинара на теме: "Тржиште рада за младе у Србији", "Економске и социјалне политике запошљавања младих", "Улоге радничких организација у унапређењу запошљавања младих" и "Политике запошљавања".

- у оквиру пројекта СССС, Синдикалног института за сарадњу и развој (ИСКОД) и подршку Шпанске агенције за међународну сарадњу (АЕЦИД), створена је прва мрежа едукатора СССС који ће даље развијати синдикални програм и знања унутар властитих синдиката. Одржано је 11 семинара на теме: "Колективно преговарање", ОКУ у оквиру радно-социјалног законодавства", "Методе едукације", "Садржај и имплементација ОКУ", "Технике преговарања и вештине имплементације", "Европска искуства у развоју социјалног дијалога", "Међународна организација рада и њени инструменти", "Искуствено учење, методе и технике" и "Социјални дијалог". За сваки семинар припремљен је и одштампан приручник за едукаторе.

- у сарадњи са Регионалном канцеларијом ПЕРК-а, уз подршку ЛО Норвешке, СССС и друга репрезентативна централа организовали су радионицу на тему: "Европска социјална повеља као инструмент за заштиту радничких и синдикалних права".

- на тему "Актуелна економска ситуација у Републици Србији", предавања су одржали др Наташа Цветковић, професорка Мегатренд универзитета и др Данијел Цвјетићанин, професор на факултету Сингидунум.

Настављајући праксу организовања тематских расправа о актуелним питањима друштвеног положаја и деловања синдиката, а у циљу размене искустава и заузимања ставова, СССС је организовао **округле столове, тематско-информативне скупове и расправе**, уз учешће представника синдиката, владе и ресорних министарстава, удружења послодаваца и научних радника, и то:

- да би сагледао шире ставове у друштву, везане за положај пензионера и проблематику пензијског и инвалидског осигурања, Савез је сачинио Анализу пензионог система Србије и организовао округли сто о "Изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању".

- с обзиром на високу незапосленост и рад на црно, одржан је округли сто на тему "Како смањити незапосленост и рад на црно", чији су закључци били унети као део захтева СССС на Првомајским протестима.

- једна од приоритетних активности Савеза било је потписивање Општег колективног уговора и гранских колективних уговора, који су суспендовани Законом о раду 2005. године.

Ради отварања шире друштвене расправе по овом питању организован је округли сто под називом "Зашто је Србија без колективних уговора". Излагања свих учесника на тим скуповима штампана су у посебној брошури, која је достављена учесницима и члановима Већа.

- проблем мобинга у условима глобализације, економске кризе, приватизације и транзиције уопште, све је чешћа појава и у Србији, чије последице трпе радници, послодавци и друштво у целини, због чега се СССС активно укључио у активности на изради нацрта Закона о спречавању злостављања на раду и организовао округли сто о Нацрту Закона о спречавању злостављања на раду. У расправи на округлом столу размотрена су законска решења предложена у нацрту закона и утврђени су конкретни предлози и ставови СССС, који су достављени радној групи за припрему тог закона, односно у виду амандмана посланицима Скупштине Србије.

- имајући у виду пад производње и промета у појединим областима, најаве отпуштања радника, колебање курса динара, константан раст цена, роба и услуга и друга негативна дешавања на тржишту, која изазивају забринутост међу запосленима, Савез самосталних синдиката Србије је организовао округли сто на тему "Светска економска криза и њен утицај на привреду Србије и запослене". Циљ скупа био је да се појасне узроци и трендови светске економске кризе, њен утицај на привреду Србије и мере које треба предузети да би се ублажиле њене негативне последице на привреду и положај запослених.

- са циљем да се подстакне размена искустава у резултатима досадашњих активности синдиката у процесу економских реформи и реформи на тржишту рада, СССС, УГС и Синдикални институт за сарадњу и развој (ИСКОД) организовали су округли сто на тему "Утицај економске кризе на тржиште рада у Србији и одговор синдиката". Тим скупом настављен је двогодишњи програм активности две синдикалне централе у оквиру регионалног пројекта „Јачање институција за социјални дијалог“, у сарадњи са ИСКОД-ом, чија је намена јачање синдикалних структура и њихово оспособљавање за активно учешће у актуелним структурним променама у региону.

- поводом обележавања 65. година од излажења првог броја синдикалних новина "Рад", СССС и НИП "Радничка штампа" су организовали округли сто на тему: "Примена Ревидиране европске социјалне повеље у европској Србији". Циљ скупа био је да се сагледа колико је радно-социјално законодавство усаглашено са ратификованим одредбама Ревидране социјалне повеље, односно како се поштују основна социјална права, посебно право на рад, синдикално организовање, на колективно преговарање, једнакост права мушкараца и жена и друге.

- с обзиром на то да процес приватизације није довео до економске ефикасности и привредног раста, а истовремено произвео додатну армију незапослених, пораст сиромаштва и социјалне проблеме, СССС је у сарадњи са Институтом економских наука организовао научни скуп на тему: "Крај приватизације, последице по економски развој и незапосленост у Србији". Циљ скупа био је да се сагледају досадашњи ефекти приватизације, њене последице на положај запослених, размене искуства и истакну позитивни примери приватизованих предузећа, односно размотре могућности да се ублаже последице лоше приватизације и подстакне економски и социјални развој Србије.

- одржан је тематско-информативни скуп за председнике већа са територије и републичких одбора СССС. Циљ скупа био је да се учесници информишу и размене мишљења о актуелним задацима синдиката у наредном периоду, првوماјском протесту, кампањи о раду на црно коју је покренуо ССС Смедерева и свеобухватним реформама у СССС.

- у циљу сагледавања положаја запослених у приватизованим предузећима у условима светске економске кризе организована је расправа на којој су учествовали председници појединих синдикалних организација, који су изнели своја виђења и искуства о раду синдиката, проблемима и положају запослених у приватизованим предузећима. Заједничка оцена свих учесника била је да је потребно наставити редовно одржавање састанака, на

којима се размењују искуства о обиму и начину регулисања појединих права и обавеза послодаваца и запослених кроз колективно преговарање у предузећима где су различити већински власници капитала.

- као допринос јачању мотивације и капацитета социјалних партнера да граде социјални дијалог, организована је Конференција председника синдикалних организација из приватизованих предузећа на тему: "Социјални дијалог у условима економске кризе", на којој је домаћин била компанија „U.S.Steel Serbia“ у Смедереву.

- састанак са председницима самосталних синдиката, председницима Већа Савеза самосталних синдиката на територији, повереницима Савеза самосталних синдиката у општинама, на коме се расправљало о активностима Савеза самосталних синдиката и спровођењу изборних активности у Савезу, организованости и деловању синдиката у земљама западне Европе, значају социјалног дијалога и спровођењу мера социјалне политике.

Значајан део својих активности СССС је остваривао кроз учешће у раду тематских расправа и скупова у организацији владе, невладиних и других организација и институција, односно пројеката и скупова које су организовали представници међународних организација у Београду. У оквиру тога, Савез је имао активну улогу као социјални партнер у свим сегментима ТВИНИНГ пројекта „Подршка развоју националне политике запошљавања“. Пројекат је финасирала Европска комисија, а спроводи се у оквиру Министарства економије и регионалног развоја и у сарадњи с Министарством рада и социјалне политике Савезне Републике Немачке, са циљем да се унапреди законска регулатива, реформишу институције и укупно побољша запошљавање у Србији, при чему се има у виду Европска стратегија запошљавања за период 2011-2020, која ће наследити Лисабонску стратегију.

Информисање, комуникација и маркетинг

У протекле четири године, посебно у последњој извештајног периода, знатно је у медијима појачано присуство Савеза самосталних синдиката Србије, појединих гранских синдиката и савеза на територији. Разлоге за то најпре треба тражити у све већим проблемима у друштву, односно у области света рада, у повећаном броју протеста и штрајкова, али и у бољем и организованијем наступу Савеза, како на плану унутрашњег информисања, тако и према јавности.

Посебан значај имало је јачање информисања унутар Савеза, које је спроведено директном комуникацијом са синдикатима и већима ССС на територији, редовним достављањем свих одлука Већа и њиховом презентацијом на сајту, све у циљу правовременог информисања чланства.

Истовремено је остварена свеобухвата сарадња са новинским агенцијама, штампаним и електронским медијима, како на националном тако и на локалном нивоу, што је резултирало значајном заступљеношћу наше организације и представљању целокупној јавности ставова СССС и синдиката.

Многобројне активности, саопштења, изјаве, интервјуи и конференције за новинаре, допринели су промени имиџа наше организације у друштву и „приморали“ медије да редовно преносе ставове синдиката у сталној борби за радничка права.

У електронским и штампаним медијима објављивани су бројни чланци и прилози везани за активности Савеза и његове ставове о различитим проблемима, чиме је директно или индиректно промовисан и синдикат, а што је допринело његовој свеукупној популаризацији, афирмацији, очувању и повећању укупног броја чланова.

Изузетно велики број актуелних и гледаних ТВ емисија на различитим телевизијама, на којима су представници Савеза широј јавности презентовали наша залагања, омогућили су да се ставови Савеза према различитим дешавањима чују и прихвате, не само међу члановима, већ и у укупном становништву Србије.

Осим више од 100 конференција за новинаре, које су одржане између два конгреса, организовано је и небројано директних контаката новинара из различитих медија са синдикалним функционерима, како би ставови Савеза у правом тренутку били доступни јавности и што правилније презентовани.

Приликом организовања значајнијих и масовнијих протеста, посебно централних који су се у време Празника рада дешавали у Београду, било је присутно и по више стотина како домаћих, тако и иностраних медија који су извештавали о тим скуповима.

Медији су, углавном, добро проpratили и бројне протесте и штрајкове радника широм Србије, незадовољних због губитка посла, лоше приватизације, немогућности успостављања социјалног дијалога или због неуплаћивања радног стажа, недостатка средстава за живот или неповољних услова за привређивање...

Велики допринос представљању синдиката у јавности дала је и Радничка штампа преко листа „Синдикални повереник“, али и многи савези на територији, синдикати и синдикалне организације преко својих гласила, билтена и сајтова.

Редовно су припремани Дневни и Викенд прес клипинзи, са збирним новинским текстовима у којима су праћене активности синдиката, али и са другим актуелним темама од интереса за синдикат, запослене и пензионере.

Значајно је побољшана интернет презентација Савеза самосталних синдиката Србије. Сајт се дневно ажурира и обогађује свежим вестима, информацијама и фотографијама, па су и новинари у прилици да се преко њега информишу о раду синдиката.

У последњем кварталу 2009. године започете су и активности на изради свеобухватне синдикалне базе података која се формира из већа и повереништава, са циљем бољег сагледавања свих активности чланства и проблема у раду, добијања нових идеја, као и општих података везаних за територије где чланови живе и раде. Са оваквом базом података брже се координира рад на терену и доприноси већој активности чланства, синдикалних организација и органа савеза на локалном нивоу.

VIII

САРАДЊА СА ОСТАЛИМ СИНДИКАЛНИМ ЦЕНТРАЛАМА У СРБИЈИ

Полазећи од својих обавеза и одговорности у заштити радних, синдикалних и ширих економских и социјалних права како чланова тако и свих запослених, а имајући у виду да се деценијска криза, чије последице у највећој мери плаћају припадници света рада не може зауставити пуком променом политичких странака и коалиција на власти, већ само успостављањем широког социјалног дијалога и заједничком акцијом свих синдиката, СССС је, уважавајући сазнање да организациона расцепканост, фрагментираност и нелојална узајамна конкуренција не доприносе стварном синдикалном плурализму, ни укупном друштвеном угледу, утицају и моћи синдиката, наставио раније започету сарадњу са свим синдикалним централама организованим у Србији.

Поштујући изражену вољу и захтев свог чланства за координирањем акција усмерених на заштиту и унапређење основних заједничких интереса свих запослених, Савез је био свестан да само удруженим снагама синдикати могу постати равноправни социјални партнер држави и послодавцима. Због тога је СССС позивао и друге синдикалне централе на све значајније активности које је организовао.

Савез самосталних синдиката Србије, не само да се уздржавао од сваког поступка који је могао нанети штету другим синдикатима, него је у свим појединачним случајевима кршења синдикалних слобода и права предузимао мере заштите угрожених појединца, без обзира којем синдикату припадају, укључујући и оне који нису чланови ни једног синдиката. Те мере обухватале су јавне протесте, обавештавање домаће и међународне јавности,

пружање правне и материјалне помоћи угроженима, организовање штрајкова солидарности и друге видове синдикалних акција.

У жељи да одржи синдикални мир и јединство, СССС је био иницијатор за одржавање многих заједничких синдикалних скупова различите врсте, а учествовао је на свим скуповима на које је позиван, а који су били у организацији других синдикалних централа.

Председништво СССС је 10. априла 2007. одржало заједничку седницу са Председништвом УГС „Независност“. У раду те седнице учествовао је и Франк Хантке, шеф Регионалне канцеларије Фондације „Фридрих Еберт“ који је присутнима презентовао своје виђење будућности синдиката. Сви учесници у расправи оценили су да је одржавање заједничке седнице и непосредни разговор о могућности заједничког акционог деловања од великог значаја за превазилажење ранијих неспоразума и успостављање ближе сарадње између две централе и синдиката у њиховом саставу. Како је истакнуто, сарадњу треба наставити уз успостављање сталне међусобне комуникације и информисања о активностима две централе и синдиката делатности. Предложено је, такође, да се у наредном периоду потпише *протокол о међусобној сарадњи* који ће садржати неколико основних питања од интереса за запослене на којима ће се остваривати међусобна сарадња и водити заједничке акције, односно утврдити стратегија за заједничке наступе према влади и Унији послодаваца.

У току 2008, а посебно пред организовање Првوماјског протеста, одржано је више састанака у СССС са представницима Полицијског синдиката Србије, Конфедерације слободних синдиката, Удружених синдиката „Слога“ и Синдиката пензионера. На тим састанцима је указано: на потребу редовне и систематске размене информација и благовремено узајамно консултовање пре предузимања синдикалних акција; на учешће представника појединих синдиката на синдикалним, научним и стручним скуповима које организују други синдикати, као и организовање заједничких округлих столова и расправа; на сарадњу на стручном и плану оспособљавања чланова и активиста синдиката и покретање заједничких истраживања и издавачке делатности; на организовање заједничких конференција за штампу, давање заједничких саопштења о питањима од заједничког интереса за све запослене; на организовање штрајкова, јавних протеста и других синдикалних акција; на учешће у заједничким преговарачким тимовима, утврђивање заједничке преговарачке стратегије у процесу колективног преговарања на свим нивоима, као и у раду трипартитних органа и институција социјалног дијалога;

Петог јануара 2009. одржан је састанак председника и потпредседника СССС и УГС „Независност“, на којем су разматрана актуелна питања примене ОКУ и његовог проширеног дејства, односно стратегија деловања и заједничке активности које треба предузети због отказивања ОКУ Уније послодаваца Србије и стављањем ван снаге Одлуке о проширеном дејству ОКУ. Том приликом је договорено да се заједничке протестне и друге активности воде координирано и да се ускоро одржи и заједничка седница два председништва. Председници две репрезентативне синдикалне централе су на ту тему 8. јануара 2009. одржали и заједничку конференцију за новинаре, а на позив председника Србије већ следећег дана учествовали на састанку са представницима владе и послодаваца, на којем се разговарало о мерама економске политике владе на превазилажењу последица светске економске кризе у Србији.

На заједничком састанку у Савезу самосталних синдиката Србије, одржаном 1. априла 2009. године, на којем су били присутни и представници Конфедерације слободних синдиката, АСНС и Удружених синдиката Србије „Слога“, разговарано је о потреби да се представници синдикалних централа повремено састају и разговарају о најактуелнијим питањима која се тичу запослених у Србији, чланова синдиката, као и њихових синдикалних централа, али и о свим другим питањима за која се утврди постојање заједничких интереса, а око којих се синдикалне централе у Србији могу договорити.

Настављајући праксу међусобног информисања и контаката, одржан је 8. јуна 2009. у СССС састанак са председницима Конфедерације слободних синдиката и Удруженим синдикатима Србије „Слога“, на којем се разговарало о активностима СССС и тих

синдикалних централа на решавању актуелних проблема запослених и синдиката. Том приликом колеге из других централа високо су оценили иницијативу Савеза самосталних синдиката Србије за продубљивање међусиндикалне сарадње. Констатовано је да се све централе морају укључити у координацију и предузимање заједничких активности везаних за: заштиту основних синдикалних слобода и права, заштиту синдикалних активиста од прогона и шиканирања, политику запошљавања и социјалну политику јер имају заједничке циљеве у области радног и социјалног законодавства, у израду и потписивање колективних уговора и праћење њиховог остваривања на свим нивоима, утврђивање предлога цене рада за најједноставније послове у свим делатностима, проблеме приватизације, као и сарадњу приликом организовања штрајка и коришћења других метода и средстава синдикалне акције.

СССС и УГС организовали су 10. јуна 2009. радионицу на тему: „Европска социјална повеља као инструмент за заштиту радничких и синдикалних права“.

У протеклом периоду Савез је велику пажњу посвећивао и односима са другим синдикатима на Косову и Метохији, првенствено са већинским синдикатом који организује раднике Албанце – Унијом независних синдиката Косова (БСПК). После консултација са ССС КиМ, закључено је да постоји одређени број питања која су од интереса за све запослене на КиМ, без обзира на националност, после чега се заједнички кренуло у реализацију састанака са представницима друге стране. На дневном реду била су питања која се тичу обезбеђења слободе кретања, одбране права чланова ССС КиМ у предузећима која су приватизована, а у којима они, за разлику од чланова БСПК, нису добили ништа, затим заједничког дефинисања предлога за решавање проблема незапослености и коначно, изналагања мера којима би се могле умањити последице светске економске кризе. Притом је, како саговорницима, тако и међународној синдикалној јавности, јасно стављено до знања да се овим разговорима, који су у два наврата, 12. јуна и 22. октобра 2009, вођени у Скопљу, приступа са становишта стриктног поштовања Устава Републике Србије и аката Скупштине РС који се односе на Косово и Метохију.

Расправе су вођене у атмосфери међусобног уважавања, са свешћу да су интереси запослених свуда суштински исти и да је заједничко деловање, бар по неким питањима, гаранција веће успешности. Закључено је да би било од изузетне користи уколико би се што чешће размењивале информације о предузећима која су приватизована и организовао одређени број семинара о приватизацијама, радним законодавствима и системима социјалног осигурања, у чијем раду би учествовали синдикални представници и стручњаци са обе стране. Што се питања регистрације тиче, с обзиром на то да то питање залази у домен политике, дошло се до закључка да га не би требало отворати док се не реше остала питања везана за статус Покрајине. ССС КиМ за сада нема правну основу која му је неопходна за успешну заштиту права радника, али је без обзира на то закључено да је већ сада могуће применити одређена практична решења која би могла да му олакшају деловање, посебно оно које је у вези са процесом приватизације.

IX

МЕЂУНАРОДНА СИНДИКАЛНА САРАДЊА

Током протекле четири године међународни синдикални покрет је прошао кроз велике „тектонске потресе“ чији би се ефекти могли мерити са последицама Велике кризе из тридесетих година прошлог века или Другог светског рата. Довољно је, као највеће изазове који данас стоје пред светом рада, навести само уједињавање две међународне синдикалне централе, темељну измену затечених синдикалних структура и глобалну економску кризу.

Последње три деценије били смо сведоци хегемоније неолибералне теорије и праксе која је поништила многа достигнућа извојевана у претходном периоду упорним радничким борбама. Процес економске, политичке и културне **глобализације** довео је до смањења улоге суверене државе као јединог реалног ослонаца социјалне правде и институција позваних да је штите. Удео плата у новоствореном богатству непрекидно је опадао, а логика профита потиснула је све друге вредности и довела до либерализације спремне да елиминише сваки облик солидарности и државне интервенције. Неконтролисани проток капитала довео је до затварања бројних предузећа, чак и читавих привредних грана, доносећи незапосленост и слабећи положај запослених. Финансијска и економска криза кроз коју свет пролази логичан је исход политике која није била заснована на разуму и истинским људским вредностима, него на интересима најбогатијих и најмоћнијих.

Сведоци смо да се у „међузависном“ свету и даље спроводи својеврсни вредносни, идеолошки и информацијски инжењеринг (стварањем нових скала вредности и нових потреба) што све прати свеобухватно преиспитивање концепција свих субјеката и њихово одмеравање на глобалном тржишту у пласирању и реализовању интереса. Преливање глобалне светске економске кризе „долило је уље“ на ионако вруће и прегрејано тло тржишта рада. У оквиру тога, од синдиката се захтевају промене у стратегији деловања и агресивнији наступ у очувању права запослених.

Опада и укупна запосленост, како у високо развијеним, тако и у земљама у транзицији. Појаве перманентне незапослености и ангажовања радника у сивој економији показују сталну тенденцију раста и у условима кризе добијају узнемирујуће размере. Овome треба додати и растући притисак миграната и јефтине радне снаге из неразвијених региона који слаби преговарачку позицију синдиката.

Атипични облици рада и његова флексибилизација, фрагментација радне снаге дислоциране и измештене из класичног предузећа као центра окупљања, пораст неформалне економије и висок проценат радно способног, а неупосленог становништва, довели су до деградирања класичног уговора о раду на неодређено време, који све више замењују привремени или тзв. први уговори уколико су у питању почетници, односно уговори на одређено време, који се након истека рока не морају продужавати. Тако се број уговора на одређено време у већини земаља креће од 40 до 85 % од укупно закључених уговора.

Уколико би се тематски сумирале укупне **активности синдиката у свету**, које су обележиле крај прве декаде XXI века, могло би се рећи да су оне углавном биле усмерене ка јачању њихове акционе способности и регрутовању нових чланова, артикулисању све чешћих захтева за колективним акцијама и протестима, као и организовању великих штрајкова или синхронизованих синдикалних акција у разним деловима света. Са доласком велике светске економске кризе те су се активности усредсредиле на превазилажење њених погубних последица - на успостављање глобалног пакта о запошљавању и новог социјалног договора, те на прилагођавање новим, изузетно тешким условима растуће незапослености и опште несигурности.

Услед налета неолиберализма и раста значаја финансијског тржишта за развој светске и националних економија – што се све одражава и на положај света рада, посебно у условима глобалне кризе - синдикати су на међународном плану интензивирали преговоре са међународним финансијским институцијама. Они настоје да се реализује политика запошљавања, али и да се као значајни део укупног економског одрживог развоја у друштвима генерално ојача социјална компонента. Отуда су у готово свим синдикалним стратегијама нашли своје место и захтеви који су од ширег друштвеног значаја: сузбијање сиромаштва, побољшање положаја миграната, родна равноправност, питање младих, рад достојан човека и проширење радних и социјалних права.

1. Мултилатералне активности СССС на међународном плану у многоме су биле условљене променом међународне синдикалне структуре.

Како би успешније деловале на светском нивоу и супротставиле се хармоничном Вашингтонском финансијском блоку, а уз подршку Међународне организације рада, на конгресу у Бечу 1. новембра 2006. године ујединиле су се две највеће међународне синдикалне централе – Међународна конфедерација слободних синдиката (МКСС) и Светска конфедерација рада (СКР). Тако је први пут након деценија одвојених активности и повремених сукоба чланство две међународне синдикалне централе, сада, у оквиру Међународне конфедерације синдиката (МКС), почело да наступа заједно. Ради се о организацији са 175 милиона чланова, учлањених у 311 синдиката, активних у 155 земаља. СССС је један од оснивача новог светског савеза и његов пуноправни члан од самог почетка. Одлична сарадња постоји са Регионалном канцеларијом МКС за југоисточну Европу у Сарајеву.

Убрзо затим дошло је и до стварања европске регионалне организације МКС. У присуству представника 87 националних европских и централно-азијских синдикалних централа, у Риму је 19. марта 2007. настало Паневропско регионално синдикално веће (ПЕРК). Статут Паневропског регионалног већа предвиђа промовисање стратегија, приоритета и МКС-а у ширем европском региону, а поред синдиката европских земаља, у њега су - у оквиру политике „источног партнерства“ коју спроводи ЕУ – ушле и бројне синдикалне организације из земаља бившег Совјетског савеза. У протеклом периоду ПЕРК је одржао четири седнице свог Извршног одбора и организовао три синдикалне школе чије су теме, углавном, биле везане за стратегију синдиката у условима економске кризе и борбу за очувања радних места. Према статуту Паневропског већа, наш Савез је заступљен у његовом Извршном одбору и до сада учествовао на свим заседањима. ПЕРК је и најчешћи суорганизатор активности које на нашем простору остварује МКС.

Поред тога, СССС је иницирао или учествовао у иницијативама ПЕРК-а /МКС-а за регионалну сарадњу у југоисточној Европи и на Западном Балкану. У том оквиру, био је један од оснивача **Форума синдиката југоисточне Европе** и редовно је учествовао на свим његовим заседањима (новембра 2009. године Форум је одржан у Београду), који се усталио као облик сарадње и размене информација кроз редовне сусрете највишег синдикалног руководства Региона, сусрете социјалних партнера, те институционализован стварањем мреже правника и економиста.

СССС је у протеклом периоду посебну пажњу посветио напорима за улазак у Европску конфедерацију синдиката (ЕКС), што је било и једно од његових програмских опредељења. На више међународних скупова презентирани су резултати наших реформских активности и обезбеђивана подршка угледних синдиката већ учлањених у ту организацију. Уредно су регулисане обавезе према другим синдикалним организацијама (МКС и ПЕРК) у којима је наш Савез пуноправан члан, а наша залагања за социјалну Европу крунисана су учешћем на великој манифестацији ЕКС у Стразбуру, децембра 2008.

Као резултат свега тога СССС је 20. октобра 2009. године, уз отворену подршку бројних чланова те организације и без иједног гласа против, постао члан ЕКС у статусу посматрача.

Тежећи да стекне потпунији увид у међународна синдикална кретања и допринесе јединству светског синдикалног покрета СССС је у статусу посматрача био присутан и на неколико скупова које је организовала Светска синдикална федерација (ССФ).

У складу са својим опредељењима и смерницама преузетим на 13 конгресу, те са интересима чланства, СССС је у оквиру своје мултилатералне сарадње настојао да се позиционира пре свега у оквиру ових организација. Ту су његови представници учествовали на свим значајнијим скуповима – на редовним састанцима извршних органа ових организација, семинарима и скуповима, те синдикалним школама које су тематски пратиле значајна питања улоге и активности синдиката. Представници СССС су свуда наступали квалификовано излажући интересе и ставове СССС, те је њихова активност у оквиру

редовних годишњих извештаја синдикалних организација, како кроз непосредно учешће највиших представника СССС, тако и кроз активно укључивање у кампање и акције покретане од стране ових међународних организација (кампања и обележавање Светског дана достојанственог рада, Декларација светских синдиката) високо оцењена.

2. Савез самосталних синдиката Србије настојао је да се у овом периоду максимално ангажује и у **билатералној сарадњи** која је успешно остварена са синдикатима из двадесетак земаља. У протеклом периоду иницирано је више билатералних сусрета са партнерима значајним за реализацију интереса Савеза на међународном плану, али и ради размене искустава, израде пројеката и добијања подршке за јачање социјалног дијалога и побољшање положаја запослених. Сарадња је остварена и са синдикатима из земаља чије су компаније постале власници српских предузећа и фирми, попут синдиката ЦСЦ **Белгије**, ЦИГЛ-а **Италије**, ГСЕС **Грчке**, ЗСС **Словеније**, ФНП **Русије**, ОеГБ **Аустрије**, те ДГБ-ом **Немачке** где је успешна сарадња обновљена после прекида од готово две деценије. Поред ових, разни облици сарадње постоје и са синдикатима **Кипра**, **Португалије**, **Холандије**, **Норвешке**, **Луксембурга**, **Швајцарске Кине**, **Мађарске**, **Румуније**, **Грузије**.

Посебна пажња посвећена је сарадњи са синдикатима бивших југословенских република: **Хрватске**, **Македоније**, **БиХ**, **Републике Српске** и **Црне Горе**.

3. Развијена сарадња постоји и са бројним **страним и међународним владиним организацијама**.

Посебно треба истаћи наше учешће у раду Међународне организације рада (**МОР**) - коју многи виде као будући светски економско-социјални савет, а која данас представља највиши међународни форум за трипартитни социјални дијалог - из године у годину је све интензивније. После дужег временаведеног у принудној изолацији, СССС је постао редовни учесник годишњих конференција ове организације где учествује на седницама свих њених одбора. Такође су Министарству рада и социјалне политике упућени коментари и мишљења на Извештаје о примени ратификованих конвенција МОР-а.

Поред тога, током 2009. године успостављени су контакти и са Међународним монетарним фондом (**ММФ**) и Светском банком (**СБ**). Позив на састанке са представницима ове две организације представљао је пре свега знак уважавања СССС као најутицајније синдикалне организације у земљи. Он нам је, међутим, пружио и прилику да се упознамо не само са анализама и плановима ове две организације, него и да јасно саопшtimo своје ставове о начинима решавања кључних проблема са којима се наших запослени суочавају.

Савез је био присутан и на бројним конференцијама, семинарима и саветовањима која су организовали Организација Уједињених нација за развој (**УНДП**), **Савет Европе (СЕ)**, **Европска комисија**, **Делегација Европске комисије** у Београду, **Европски економско-социјални савет**, **Министарство рада Немачке**, **Европски центар за образовање радника (ЕЗА)**, **Аустријски центар за радничка питања (ОЕЗА)**, **Међународни образовни центар и Европска фондација за образовање** у Торину.

4. Сарадња са страним невладиним организацијама ограничена је само на организације које су створене са циљем да унапређују интересе света рада. Посебно треба истаћи сарадњу са Фондацијом „**Фридрих Еберт**“ која се последњих година видно преоријентисла на сарадњу са нашим Савезом и са којом су успостављени разни облици сарадње. Ту је и сарадња са Фондацијом „**Конрад Аденауер**“, Фондацијом синдиката Луксембурга **ПРИСМАЛУКС**, италијанским **Институтом ЦГИЛ** за синдикалну сарадњу и развој, **Швајцарском организацијом за помоћ свету рада (СЛА)**, **Европским синдикалним институтом (ЕТУИ)** и Мрежом организација грађанског друштва (**СОЛИДАР**).

5. За активности СССС и његове планове за будућност интерес су показали и представници амбасада САД, Кине, Јапана, Француске и Кубе који су у неколико наврата били гости Већа.

6. Значајну подршку Савез је пружио и великом броју **гранских синдиката** који су учлањени у светске гранске федерације (Глобалне Уније) и имају развијену билатералну сарадњу, као и **секцијама жена и младих**.

7. У оквиру међународне сарадње СССС се ангажовао и у реализацији бројних **пројеката**. Атрактивност и свежина у наступу представника СССС, испољени интерес и кооперативност, те успешна реализација једног броја пројеката, као и међународне синдикалне околности учинили су привлачним Савез за бројне пројекте иностраних синдиката и међународних синдикалних организација, посебно Међународне организације рада. У оквиру пројеката СССС је настојао да истакне потребе сопствене организације и синдикалног чланства усмерених на јачање капацитета социјалних партнера, улоге синдиката, решавање проблема незапослености, спровођење активних мера политике запошљавања, као и на образовање синдикалног чланства.

С тим у вези, интерес СССС је био да се сваки пројекат, зависно од конкретних циљева што више реализује у бази, на регионалном и локалном нивоу. У том смислу у пројектне активности иностраних синдиката УГТ-а Шпаније, ЛО-Норвешке, ФНВ-а Холандије, међународних синдикалних организација (МКС-а, ПЕРК-а) и Међународне организације рада (МОР), као и канцеларија у Београду Фондације Фридрих Еберт (ФЕС) и Швајцарског савета за помоћ свету рада (СЛА) настојало се да се прошири број учесника на семинарима, округлим столовима, а пилот пројекти непосредно у пракси реализују на регионалном и локалном нивоу.

У оквиру **пројекта „Јачање институција за социјални дијалог“** СССС-ИСКОД (Шпански институт за развој међународне сарадње) поред сегмента едукације едукатора спроведене су значајне активности на јачању капацитета и улоге синдиката на тржишту рада. Урађена је анализа „Утицај економских реформи на тржиште рада у Србији и одговор Синдиката“ и одржана Национална трипартитна конференција 4. новембра 2009. године, уз учешће социјалних партнера, представника Делегације Европске уније за Србију, шпанских партнера, представника науке и медија. Пројекат је дао добар ефекат и кроз реализацију пилот облика – оснивање транзиционих центара са седиштем у Ужицу за 5 општина Златиборског округа и транзиционог центра у Крушевцу са 4 општине Расинског округа. У оквиру рада центара реализован је велики број радионица уз учешће запослених, незапослених и представника локалне самоуправе, реализована стална правна помоћ и савети у случају повреда права из рада и по основу рада, помоћ незапосленима, те остварена успешна сарадња са локалним социјално-економским саветима, органима локалне самоуправе, послодавцима и одељењима Националне службе за запошљавање.

Пројект **„Промовисање права радника у неформалној економији“** (ПЕРК/МКС/МОР) укључио је синдикате тзв. првог круга земаља које бележе велики број запослених у сивој економији. Урађена је и усвојена анализа, сачињен извештај и усвојена стратегија и акциони план, одржано више радних скупова, радионица и регионалних конференција. У оквиру пројекта, а у сарадњи са СЛА, СССС је израдио и студију случаја о положају жена запослених у неформалном сектору за Врање, Крагујевац и Ниш, што је послужило као микро анализа проблема на локалном нивоу и дефинисало стратешке правце у овој активности на макро плану.

У пројекту **„Јачање социјалног дијалога за земље Западног Балкана и Молдавије“**, одржано је неколико семинара уз учешће представника СССС и гранских синдиката. Представници СССС активно су учествовали и у пројекту подршке развоја националне политике запошљавања (ЕУ), подстицања запошљивости младих (МОР), реформе пензионог система (ПЕРК), те другим пројектима уз подршку националне и регионалне канцеларије ФЕС-а и канцеларије СЛА у Београду.

Ангажовање СССС-а у пројектима у овом периоду је било знатно активније, што се читава и кроз чињеницу да се ССС није само укључивао и био партнер у пројекту, већ и носилац појединих пројеката. У том оквиру настојао је да пласира сопствене потребе и интересе, како би пројекти били од интереса за чланство, промовисали синдикат, јачали

негове позиције у преговорима и његове акционе способности. Настојао је, исто тако, да усклади сопствене циљеве са циљевима пројеката, обезбеди њихово прихватање од стране ширих структура синдиката и других социјалних партнера, као и да атрактивним темама привуче већи број учесника.

Из свега реченог може се закључити да је СССС, захваљујући спроведеним реформама и добро усмереним активностима на домаћем и међународном плану, успео да изађе из вишедеценијске изолације и постане саставни и неодвојиви део светског и европског синдикалног покрета. О томе сведочи наше чланство у највећим међународним синдикалним организацијама и сарадња са бројним страним синдикатима, владиним и невладиним организацијама. Свуда смо присутни и јасно препознатљиви. Међународна сарадња је тако допринела непрекидном расту нашег угледа у свету и све већој ефикасности и снази наше акције у земљи.

X

РАД ОРГАНА И ОБЛИКА ДЕЛОВАЊА СССС И ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ

У циљу остваривања функција и задатака ССС Србије, Веће и Председништво су своју активност усмерили на заштити права и интереса запослених и чланова самосталних синдиката, као и функционисање организације на њеним програмским начелима. Сагласно томе, на дневном реду седница Већа и Председништва, као и на другим састанцима, били су ставови, захтеви и одлуке СССС у вези са актуелним питањима заштите материјално-социјалног положаја запослених, остваривања социјалног дијалога, колективног преговарања, радно-социјалног законодавства, стратегије синдикалног деловања и оспособљавања синдикалних активиста, бољу организованост, даљи развој и модернизацију Савеза самосталних синдиката Србије, организовања протестних активности, имовине и финансирања активности СССС, међународне сарадње и друга питања која је наметала актуелна друштвено политичка и економска ситуација у Србији. Ради ефикаснијег остваривања ставова, захтева и одлука Савеза, коришћени су разни облици деловања – седнице органа, координације, радни састанци, округли столови и тематске расправе, контакти са социјалним партнерима, разговори са парламентарним странкама, саопштења, упозорења, протести, конференције за медије и др.

У периоду између два конгреса одржано је 20 седница Већа и 53 седница Председништва, од тога 12 у проширеном саставу са председницима републичких синдиката. Председништво је у припреми за разматрање и усвајање на Већу утврђивало предлоге одлука, ставова и захтева СССС и доносило одлуке у складу са својим надлежностима.

Питања којима су се бавили органи Савеза

На седницама Већа СССС, доношене одлуке, усвајани ставови и захтеви, разматране информације и доношене друге одлуке из надлежности Већа:

1. Пословник о раду Већа
2. Одлука о броју, саставу и избору чланова Председништва
3. Информација о финансијском стању у ССС Србије и одлуке везане за имовину СССС.
4. Организациона и кадровска питања – избор секретара, избор потпредседника Већа, конституисање Секције жена и Секције младих.
5. Ставови Статутарног одбора ССС Србије.
6. Одлука о пријему Синдиката поштанских радника у ССС Србије.
7. Ставови и захтеви ССС Србије о даљем процесу приватизације.
8. Одлука о оснивању Штрајкачког фонда ССС Србије.

9. Извештај Комисије Председништва задужене за утврђивање стратегије издавања пословног простора.
10. Избор председника Савеза самосталних синдиката Србије.
11. Избор секретара Већа СССС
12. Иницијатива за измену и допуну Закона о пензијском и инвалидском осигурању запослених.
13. Одлука о оснивању НИП „Радничка штампа“ д.о.о.
14. Одлука о оснивању Привредног друштва за припремање и организовање културно-уметничког програма „Дворана Дома синдиката“, д.о.о.
15. Закључци ССС Србије о Социјалном дијалогу у Србији.
16. Одлука о искључењу Синдиката универзитета и виших школа из ССС Србије.
17. Информација о престанку рада, односно организованости Синдиката радника аеродромских радника у ССС Србије.
18. Информација и именовању представника ССС Србије у СЕС-у и другим органима на нивоу Републике.
19. Одлука о организовању Првوماјског протеста запослених у ССС Србије – 2008. године.
20. Информација о уговору о међусобним односима ССС Србије и Синдиката запослених у здравству и социјалној заштити.
21. Извештај о Првوماјском протесту 2008. године и захтеви ССС Србије упућени новој Влади Републике Србије.
22. Информација о потписивању Општег колективног уговора.
23. Одлука о организовању Радничко-спортских сусреда ССС Србије.
24. Ставови ССС Србије о проширеном дејству ОКУ-а и његовој примени.
25. Светска економска криза и њен утицај на материјално-социјални положај запослених и привреду Србије.
26. Одлука о организовању протестних активности ССС Србије.
27. Нацрт Статута ССС Србије и одлука о спровођењу јавне расправе о Нацрту Статута.
28. Реализација захтева ССС Србије са Првوماјског протеста 2008. год.
29. Информација о Општем колективном уговору и Споразуму о даљем развоју социјалног дијалога.
30. Ставови и закључци ССС Србије о светској економској кризи и њеном утицају на привреду и запослене у Србији.
31. Извештаји о раду представника ССС Србије у Социјално-економском савету и другим органима и телима на нивоу Републике.
32. Извештаји о активностима Секције жена и Секција младих у СССС.
33. Одлука о пренамени службених станова и одлука о продаји станова ССС Србије.
34. Одлука о ступању у Генерални штрајк и Одлука о организовању протеста запослених у Републици Србији – 29. април 2009. године.
35. Информација о припремама за организовање Генералног штрајка и Протеста ССС Србије – 29. април 2009. године.
36. Одлука о упућивању захтева за преиспитивање утврђене репрезентативности синдиката и Удружења послодаваца.
37. Извештај о Протесту ССС Србије, 29. априла 2009. године.
38. Одлука о изменама и допунама Статута ССС Србије и утврђивање пречишћеног текста Статута ССС Србије.
39. Оквирна динамика изборних активности и припрема 14. Конгреса ССС Србије.
40. Одлука о одржавању избора у синдикатима и ССС Србије.
41. Одлука о организовању и формирању Савеза самосталних синдиката на територији и поверништava за општине у Републици Србији.
42. Протести и штрајкови у Србији.

43. Примена Општег колективног уговора и Споразума о даљем развоју социјалног дијалога.
44. Одлука да се закључи Анекс 3. Општег колективног уговора.
45. Верификација Одлуке о организовању и формирању Савеза самосталних синдиката на територији и повереништава за општине у АП Војводина.
46. Закључци поводом одлука појединих Синдиката о померању рокова за спровођење избора.
47. Одлука о сазивању 14. Конгреса ССС Србије.
48. Одлука о броју, структури и начину избора чланова Већа СССС.
49. Одлука о броју, саставу и начину избора чланова Надзорног одбора СССС.
50. Одлука о броју, саставу и начину избора чланова Статутарног одбора СССС.
51. Одлука о броју, саставу и начину избора делегата 14. Конгреса СССС.
52. Предлог извештаја о раду СССС између два конгреса
53. Предлог извештаја о раду Надзорног одбора СССС између два конгреса
54. Предлог извештаја о раду Статутарног одбора СССС између два конгреса
55. Предлог програма СССС за 14. Конгрес
56. Предлог одлуке о дневном реду 14. Конгреса СССС
57. Предлог пословника о раду 14. Конгреса СССС
58. Предлог декларације 14. Конгреса о спровођењу реформе СССС и припреми Статута
59. Предлог одлуке о установљавању Дана СССС
60. Информација о састанку “Социјално партнерство за излазак из кризе“

Веће је годишње усвајало оријентационе планове рада Председништва и Већа за текућу годину, извештаје Надзорног одбора Савеза самосталних синдиката Србије о увиду у материјално-финансијско пословање органа СССС, одлуке о усвајању завршног рачуна и утврђивању прихода и расхода СССС, као и планове прихода и расхода ССС Србије. Такође, редовно су усвајане информације о раду Председништва између две седнице Већа.

У извештајном периоду, одржано је више радних састанака са председницима већа ССС на територији и самосталних синдиката Србије, на којима су разматрани проблеми, усаглашавани ставови и предлози поводом заједничких активности у оквиру Савеза. Истовремено, уведена је пракса одржавања седница Већа ван Београда, као и заједничке седнице са појединим синдикатима делатности. У циљу заузимања ставова, размене искустава о одређеним питањима и оспособљавања чланства, СССС је организовао семинаре, округле столове, тематско-информативне скупове, радионице и научна предавања економских експерата. СССС је такође, организовао радничко-спортске сусрете Савеза у Сокобањи (2008 и 2009. год).

Ради координације активности, такође, успостављен је сталан метод рада, односно одржавани су редовни састанци председника, секретара и потпредседника Већа, односно Извршног одбора Председништва, на којима су договаране и припремане активности у складу са Планом рада и актуелним догађајима у земљи, иницијативама и предлозима, одлукама и ставовима Већа и Председништва. Истовремено, председник СССС, секретар и потпредседници Већа су се, у складу са својим задужењима, ангажовали на реализацији договорених активности и усвојених одлука Већа и Председништва.

У извештајном периоду, председник СССС са сарадницима посетио је скоро сва већа и већи број повереништава ССС на територији, као и велики број организација синдиката у предузећима, где је учествовао у раду седница њихових органа и разговарао са представницима синдиката и пословодства, како би се што конкретније сагледали проблеми запослених и деловање синдиката у појединим регионима у Србији, односно заједнички договориле наредне активности за њихово превазилажење. Такође, одржаване су редовне координације са председницима самосталних синдиката, а председник СССС учествовао је у раду органа самосталних синдиката.

У претходном периоду, Савез и његови представници на подручју Косова и Метохије непосредно су се укључили у решавање проблема запослених и чланова синдиката, имајући у виду актуелну привредну ситуацију и тешкоће са којима се суочавају Срби у тој покрајини и предлагали мере за њихово превазилажење. Уз несебичну помоћ Савеза и државе, у последње три године обезбеђен је простор за несметано функционисање синдиката на том простору и дата одређена финансијска средства, како би се омогућило успешније деловање синдиката на заштити материјално-социјалног положаја радника у односу на запослене у осталом делу Србије.

У том периоду, представници СССС, односно чланови Социјално економског савета Србије, управних и надзорних одбора других органа и тела на нивоу Републике (ПАО Фонд, РЗАО, Фонд солидарности, Национална служба за запошљавање, Одбор за репрезентативност, Кординациони одбори, радна тела, стручне радне групе и др.) учествовали су у раду ових органа и тела и при томе заступали ставове СССС о питањима од интереса за запослене и синдикат, а која су била предмет разматрања и одлучивања.

Такође, остварени су контакти са председником државе, председником владе и појединим министарима, удружењима послодаваца, посланичким клубовима у Скупштини Србије и другим институцијама и државним органима на нивоу Републике.

У оквиру међународне сарадње у региону и Европи, представници ССС Србије посетили су националне синдикалне центре и учествовали у раду њихових конгреса, међународних синдикалних скупова, реализацији заједничких пројеката, а представници синдикалних центара других држава боравили су у посети ССС Србије.

Детаљније информације о активностима, ставови и одлуке Већа СССС су редовно презентоване на сајту СССС и достављане члановима Већа, самосталним синдикатима, већима и повереништвима ССС на територији.

Савез самосталних синдиката Србије, 18. фебруара 2008, **оштро је осудио усвајање декларације о независности Косова**, којом се противно начелима међународног права и укупног међународног правног поретка, једнострано и нелегално, на делу територије суверене европске државе, проглашава независна држава. СССС је позвао чланство и остале грађане да изађу на улице и достојанствено изразе неслагање и осуду самовоље дела међународне заједнице без преседана у новијој историји.

Савез је пружио пуну подршку напорима председника Србије и Владе Србије да се, дипломатским путем, уз примену и поштовање важећих начела међународног права прогласи ништавном декларација усвојена на заседању Привремене Скупштине Косова. Подржане су, такође, мере и активности владе у циљу заштите основних људских права на Косову и Метохији, пре свега, права на рад, безбедан живот и очување културних и верских објеката.

Савез самосталних синдиката Србије је затражио и подршку од међународног синдикалног покрета, националних синдиката европских земаља и појединаца да, у духу солидарности, подрже захтеве СССС јер негативне последице носе управо они за чија се права и заштиту боре синдикати.

Светски дан Достојанственог рада – 7. октобар, у оквиру кампање коју су покренули МОР и МКС, СССС обележио је пригодним манифестацијама 2008. и 2009. године.

У циљу промовисања идеје и циља обезбеђивања достојанственог рада за све запослене и грађане у Србији, СССС је на скупу, одржаном у Дворани дома синдиката, 2008. године, уз учешће великог броја синдикалних активиста из целе земље и представника МОР-а, Фондације Фридрих Еберт и СЕС, јавности упутио поруку да је обезбеђивање достојанственог рада заједнички именитељ за бољи живот запослених и грађана Србије, који очекују да Србија на свом путу у европске и светске интеграције постане социјално одговорна држава. Такође, представници СС металаца Србије са инспекторима рада у оквиру

акције против несигурног рада, посетили су око 20 предузећа металског комплекса, како би контролисали примену одредби закона о безбедности на раду.

У Прогласу СССС, поводом обележавања Светског дана достојанственог рада 2009.године, поручено је запосленима да од послодаваца и власти затраже своја права и право на достојанствен рад, који подразумева запошљавање, права запослених, заштиту и социјални дијалог. У Београду и другим градовима (Бор, Мајданпек, Нови Сад, Врњачка Бања, Јагодина) одржане су конференције за новинаре и били су постављени штандови СССС, са којих је грађанима дељен пропагандни материјал о достојанственом раду и правима запослених. У промовисање тог дана активно се укључила и Секција младих ССС и њени огранци широм Србије.

Радничко – спортски сусрети. Веће Савеза самосталних синдиката Србије донело је одлуку о организовању Радничко – спортских сусрета СССС и формирало Организациони одбор за организационе техничке припреме Сусрета. Ти сусрети су традиционална манифестација чији је циљ окупљање што већег броја запослених ради развијања физичке културе и рекреације, размене искуства и међусобног упознавања и зближавања.

У складу са тим, у Сокобањи су одржани II и III радничко - спортски сусрети СССС, као завршни чин већ постојећих радничко – спортских такмичења. На другим сусретима, одржаним од 15 – 19. октобра 2008. године, било је 645 учесника, окупљених у 25 екипа из свих крајева Србије, који су се такмичили у 17 спортских дисциплина, а на трећим сусретима, одржаним од 7 - 11. октобра 2009. године, учествовао је 461 такмичар, односно 15 екипа, које су се такмичиле у 17 спортских дисциплина.

Сусрети су протекли у фер и спортској борби, толеранцији, а пре свега у пријатном дружењу. Показало се да такмичарски дух, дружење и заједништво немају граница и да су дубоко укорени у синдикалном бићу.

Нови облици деловања

Остваривање права запослених на синдикално организовање и услова за рад синдиката наилази на отпор код власника новооснованих предузећа и компанија. На хиљаде радника у приватном предузећима и новим секторима услуга није учлањено у синдикат. У циљу охрабривања запослених и стварања услова за шире укључивање у самосталне синдикате, формиране су Секција младих и Секција жена у Савезу самосталних синдиката Србије.

Деловање секција успостављено је на свим нивоима организовања, у синдикалним организацијама, Савезима самосталних синдиката на територији и самосталним синдикатима. Од њихових представника конституисани су органи секција при Већу Савеза самосталних синдиката Србије. Тиме је обезбеђено да секције прате остваривање права и положај младих и жена који произилази из рада и по основу рада и упућују предлоге органима Савеза самосталних синдиката Србије за ангажовање на заштити интереса ових категорија запослених.

Активност секције жена - У циљу заштите и унапређења права жена и унапређења њиховог друштвеног положаја, 25. децембра 2007. године конституисана је Секција жена Савеза самосталних синдиката Србије, као облик деловања СССС.

У оквиру свог делокруга, Секција жена је спроводила активности на оснаживању жена, већој видљивости и заступљености у синдикалним органима, родној једнакости, једнакости при запошљавању, заштити женских права, заштити права материнства, забрани дискриминације.

Значајан део активности Секције жена СССС био је посвећен образовању и оспособљавању синдикалних активисткиња, те је у извештајном периоду одржано 19 семинара на теме: "Социјалне кооперативе као могућност запошљавања", "Радно правни

положај жена у транзицији", "Оснаживање жена у синдикату", "Мобинг", "Жене то могу", "Конвенције МОР-а", "Европске интеграције и положај жена", "Социјални дијалог и колективно преговарање", "Стратегије и технике преговарања и главни правци родности у колективном преговарању", "Ненасилна комуникација и усклађивање породичних и професионалних обавеза" и четири округла стола на тему: "Учешће жена у неформалној економији".

У овире пројекта "Достојанствен рад – пристојан живот", који је започет крајем 2007. године и још увек траје, урађене су четири студије случаја у четири града: Врање, Бор, Ниш и Крагујевац о женама које раде на црно. Након спроведене анкете и обраде података, припрељена је брошура и одржани су округли столови у сваком од ових градова. Пројекат се реализује уз финансијску подршку Швајцарског савета за помоћ свету рада (СЛА).

Секција жена СССС, као чланица женске мреже Међународне конфедерације синдиката (МКС) и женске мреже Паневропског регионалног већа (ПЕРК), активно је учествовала у раду Међународне женске синдикалне школе која се сваке године одржава. (2007 – Софија, 2008 – Торино, 2009 – Брисел), Оснивачкој скупштини ПЕРК-а одржаној у Торину, 29-31. октобра 2008. године и регионалним конференцијама.

Промовишући глобалну кампању "Достојан рад-пристојан живот" коју је покренула Међународна конфедерација синдиката, у Београду је 6. марта 2009. године, Секција жена Савеза самосталних синдиката Србије заједно са Секцијом жена УГС обележила 101. годишњицу организоване борбе жена за радна права, акцијом "У сусрет 8. марту". Јавном скупу је присуствовало око 200 жена, представница синдиката обе централе које су подсетиле на формулу 8+8+8 (осам сати рада, осам сати слободног времена и осам сати одмора). У оквиру акције спроведена је анкета о неформалној економији, дељен је промотивни материјал о достојанственом раду, раду на црно и о циљевима и задацима Секције жена СССС. Дан жена обележен је и 2010. године, скуповима у Београду, Нишу и Новом Саду, где су представници секција жена оба синдиката организовали потписивање петиције за преиспитивање предложених измена и допуна Закона о ПИО.

Уз финансијску подршку СЛА одштампане су три брошуре: "Жена у радном и социјалном законодавству Србије", "Неформална економија у републици Србији – студија случаја Врање" "Пристојан рад" и пропагандни материјал: "Стоп раду на црно", "Достојанствен рад" и "Циљеви и задаци Секције жена СССС.

Од свог конституисања Секција жена СССС развила је редовну сарадњу са Управом за родну равноправност при Министарству за рад и социјална питања, невладиним организацијама које се баве питањима родне равноправности, Фондацијом Фридрих Еберт и Швајцарским саветом за помоћ свету рада (СЛА), уз чију подршку су одржани бројни семинари, трибине и округли столови.

Активност секције младих. Секција младих Већа СССС је конституисана у новембру 2007. године са циљем да се обезбеди што већи утицај синдиката на сва питања од значаја за положај младих у друштву, током школовања, на тржишту рада, код послодавца.

Деловање Секције младих СССС до 2010. године према Програму рада је реализовано у више области. Развијана је мрежа и организација младих, спровођени су различити програми едукације младих: о улози синдиката, социјалном дијалогу, радном законодавству. Спровођена су истраживања, анкете и израда анализа о положају младих на тржишту рада, квалитету живота и остваривању њихових радних, социјалних и синдикалних права и слобода.

У извештајном периоду су организоване међународне, регионалне и локалне кампање о афирмацији синдиката међу младима, њиховим правима, достојанственом раду, промовисању једнаких могућности при запошљавању и проблемима у вези са радом у неформалној економији. Посебан акценат је стављен на организовање и учешће у кампањама које је организовао Савез самосталних синдиката Србије и Секција младих СССС. Тако су млади синдикални активисти дали свој допринос у спровођењу кампања: „Време је“ –

заједничка акција младих синдикалних активиста из Југоисточне Европе у заједничкој борби за већу запосленост младих, пристојан рад за младе људе, активно учешће младих у друштвеном животу, као и у позиву младима да се боре за своја права; обележавању 12. августа - Међународног дана младих; организовањем активности 7. 10. 2008. и 7. 10. 2009. поводом кампање „Достојанствен рад – достојанствен живот“.

Уз финансијску подршку СЛА и ФЕС штампани су приручници: „Разумевање односа са јавношћу“ и „Колективно преговарање“, а у циљу помоћи младим активистима у свакодневном синдикалном раду. Такође, на семинарима су израђена идејна решења за флајере: „Придружи нам се!“ – промотивни флајер о Секцији младих СССС, „Стоп раду на црно“ – за кампању борбе против рада у неформалној економији; „Право у служби младих на радном месту“ – информисање младих о њиховим правима и где могу добити помоћ за остваривање истих и „Пристојан рад – пристојан живот“ – флајер за МКС–ову кампању, који су након тога штампани и дељени у кампањама. Крајем 2009. године МОР је финансирала штампу сета материјала (Водич + Приручник) за младе синдикалне едукаторе „Права младих у радном односу“, и пратећи материјал, истоимена Брошура намењена свим младим људима од 15 - 24 година (и до 30).

Представници Секције су организовали већи број семинара у земљи и учествовали на међународним скуповима, радионицама и конференцијама. Уз финансијску подршку Швајцарске агенције за помоћ свету рада – СЛА, и Фондације Фридрих Еберт Секција младих СССС је организовао семинаре: „Млади синдикалци у добијању подршке јавности“, „Улога и значај синдиката у друштву“, „Безбедност и здравље на раду“, „Право у служби младих на радном месту“, „Спречавање дискриминације на радном месту и мобинг“, „Индивидуална и колективна права запослених“, „Права младих у радном односу“ итд.

Остварена је сарадња са Министарством омладине и спорта, Студентском унијом Србије, Студентским савезом Београда, омладинским и невладиним организацијама у земљи, као и са и међународним организацијама (МОР, МКС-ПЕРК, ФЕС, СЛА, Мрежа младих ИИЕ).

Стручна служба

Савез самосталних синдиката Србије формирао је Стручну службу, чији је метод рада и унутрашња организација усаглашена са потребом и начином рада органа СССС и синдиката. Стручна служба редовно је обављала стручно-аналитичке и друге послове из економско-социјалне и правне области, статутарно-организационе области, оспособљавања, маркетинга и информисања, међународне сарадње и финансијско-књиговодствених и општих послова за потребе ових органа. У извештајном периоду, Стручна служба је кадровски ојачана и подмлађена и рационално организована, како би што ефикасније и успешније обављала послове за које је и формирана. Број запослених у претходном периоду смањен је, тако да је тренутно стално запослен 51 радник. Председништво је, такође, сагласно својим надлежностима, усвојило одговарајућа документа и одлуке везане за организацију и рад Стручне службе.